

Ulrika Kervinen

**TRANSSUKUPUOLISTEN LASTEN JA
NUORTEN KOKEMUKSIA SOSIAALISESTA
TUESTA**
Kirjallisuuskatsaus

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Maaliskuu 2022

TIIVISTELMÄ

Ulrika Kervinen: Transsukupuolisten lasten ja nuorten kokemuksia sosiaalisesta tuesta – kirjallisuuskatsaus
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Sosiaalityön tutkinto-ohjelma
Maaliskuu 2022

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastelen, millaisia sisältöjä tulee näkyviin transsukupuolisten lasten ja nuorten sosiaalisen tuen kokemuksia perhe-, läheis- ja vertaissuhteissa käsittelevissä tutkimuksissa. Taustoitin tutkielmaani tarkastelemalla perhe-, läheis- ja vertaissuhteiden merkitystä lapsuudessa ja nuoruudessa. Lisäksi käsittelen sosiaalista tukea ja esittelen kolme sosiaalisen tuen teoreettista jäsenystä.

Tutkielma on toteutettu kuvailevana integroivana kirjallisuuskatsauksena, jonka aineisto koostuu kymmenestä tieteellisestä vertaisarvioidusta tutkimusartikkelista. Aineistossa on viisi haastattelu-, kaksi kysely- ja kolme monimenetelmä tutkimusta. Analyysi on toteutettu teoriaohjaavan sisällönanalyysin ja aineistolähtöisen analyysin menetelmin. Teoriaohjaavan analyysin tukena toimii Johnsonin kumppaneineen (2020) laatima vanhempien käytöksen luokittelu tuen, torjunnan ja ristiriitaisen käytöksen kategorioihin. Teoriaohjaavassa analyysiosuudessa ryhmiteltiin translasten ja -nuorten kuvauksia perheen, läheisten ja vertaisten suhtautumisesta tuen, sen puutteen ja ristiriitaisen käytöksen kategorioihin. Aineistolähtöisesti tarkasteltiin tuen ja sen puutteen seurauksia ja yhteyksiä translasten ja -nuorten hyvinvointiin. Tämän analyysin pohjalta muodostui kaksi kategoriaa: seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille ja seuraukset ihmissuhteille. Aineiston artikkeleissa korostuvat suhteet vanhempiin, ja siksi tämä näkökulma painottuu myös tuloksissa.

Tulokset osoittivat, että translasten ja -nuorten näkökulmasta tehdyissä tutkimuksissa tuen kokemukset jakaantuivat emotionaaliseen tukemiseen, transidentiteetin tukemiseen sekä taloudellisten ja terveyspalveluresurssien mahdollistamiseen. Tuen puutteena näkyivät transidentiteetin mitätöinti ja sivuuttaminen, henkinen ja fyysinen väkivalta ja erilaisten resurssien kieltäminen. Ristiriitaisen käytöksen kategoriaan lukeutuivat välinpitämättömyys ja epäjohdonmukainen, vaihteleva suhtautuminen lapseen tai nuoreen. Tutkimuksissa tuen ja sen puutteen seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille ilmenivät lapsen ja hänen läheistensä suhtautumisessa transidentiteettiin: hyväksyntä tukee lasta elämään identiteettinsä mukaisesti, kun taas tuen puute saa luopumaan tai kätkemään identiteetin. Seuraukset näkyivät myös lasten ja nuorten mielenterveydessä, sillä riittämättömän sosiaalisen tuen todetaan olevan yhteydessä masennukseen, ahdistukseen ja itsetuhoisuuteen. Seuraukset ihmissuhteille olivat kahdenlaisia riippuen koetusta tuesta ja sen puutteesta: perhe-, läheis- ja vertaissuhteet voivat vahvistua tai niissä voi tapahtua muutoksia ja etäntymistä.

Tulosten perusteella sosiaalisella tuella on merkittäviä hyvinvointia edistäviä vaikutuksia translasten ja -nuorten arjessa. Torjutuksi tullessaan translapset ja -nuoret kääntyvät niiden läheisten puoleen, joilta he saavat tukea. Vaikeimmassa tilanteessa ovat ne, joilla ei ole tukiverkostoa tai taloudellisia resursseja. Tuloksista on hyötyä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, koulutusalan henkilöstölle ja muille toimijoille, jotka voivat välittää tietoa transsukupuolisuudesta ja tukea sekä translapsia ja -nuoria että heidän perheitään ja läheisiään.

Avainsanat: transsukupuolisuus, lapset ja nuoret, sosiaalinen tuki, perhe-, läheis- ja vertaissuhteet

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	4
2 TRANSSUKUPUOLISUUS	5
2.1 Transsukupuolisuuden käsitteestä ja tutkimuksesta	5
2.2 Lasten ja nuorten perhe-, läheis- ja vertaissuhteet	7
3 SOSIAALISEN TUEN NÄKÖKULMA	9
4 TUTKIELMAN TOTEUTUS	11
4.1 Tutkielman tavoite ja menetelmä	11
4.2 Aineisto, valintakriteerit ja aineiston rajat	12
4.3 Aineiston analyysi	17
5 SOSIAALINEN TUKE JA SEN PUUTE TRANSLASTEN JA -NUORTEN NÄKÖKULMASTA TEHDYISSÄ TUTKIMUKSISSA	21
5.1 Sosiaalinen tuki	21
5.2 Tuen puute	23
5.3 Ristiriitainen käytös	25
6 SOSIAALISEN TUEN JA SEN PUUTTEEN SEURAUKSET	26
6.1 Seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille	26
6.2 Seuraukset ihmissuhteille	27
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	28
LÄHTEET	33
LIITE 1. TUTKIMUSARTIKKELIT	38

Taulukko- ja kuvioluettelo

Taulukko 1. Tutkimusartikkelien valintakriteerit	13
Taulukko 2. Tutkimusartikkelien keskeiset tiedot	14
Kuvio 1. Tuen puutteen muotoja	19

1 JOHDANTO

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tarkastelen translasten ja -nuorten kokemuksia sosiaalisesta tuesta perhe-, läheis- ja vertaissuhteissa aiemman tutkimuksen pohjalta. Alangon (2014, 17) mukaan transihmisistä 18 % tuli tietoiseksi oman sukupuolikokemuksen ja ympäristön odotusten välisestä ristiriidasta 4–6-vuotiaana, 29 % 7–11-vuotiaana ja 28 % 12–15-vuotiaana. Suomessa voidaan arvioida olevan yli 8500 15–25-vuotiasta transihmistä (Alanko 2014, 17).

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä tarkastellaan usein homogeenisena ryhmänä. Lyhenteillä HLBT (engl. *LGBT*) ja HLBTIQA+ (engl. *LGBTQIA+*) viitataan kuitenkin laajaan kirjoon seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä. Tässä kirjallisuuskatsauksessa transsukupuolisuus ymmärretään kattokäsitteeksi, johon sisältyy useita sukupuolen moninaisuutta kuvaavia termejä. Stryker (2006, 12) erottaa transsukupuolisuuden ilmiöiden tutkimuksen (engl. *the study of transgender phenomena*) transsukupuolisuuden tutkimuksesta (engl. *transgender studies*). Ensimmäinen on ulkopuolisen asemasta kerättyä tietoa, kun taas jälkimmäinen tavoittaa yksilön subjektiivisen kokemuksen transsukupuolisuudesta (emt.). Tämä kirjallisuuskatsaus tarkastelee jälkimmäistä suuntausta edustavia tutkimuksia.

Perustuslain (731/1999) 6 § takaa yhdenvertaisuuden lain edessä ja kieltää ihmisten asettamisen eri asemaan sukupuolen perusteella. Lain naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 7 § lisää kieltoon syrjinnän sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella. Vallitsevan dikotomisen sukupuolikäsityksen varjoon jäävä transsukupuolisten vähemmistöryhmä kohtaa häirintää ja syrjintää. Alangon (2014, 42) tutkimuksen mukaan yli 80 % transihmisistä on kokenut häirintää. Pilkkanimet, loukkaavat vitsit, katseet ja ulkonäköä tai yksityiselämää koskevat halveksivat huomautukset luovat kielteistä ilmapiiriä (emt., 40–41).

Tutkimukseni aihe on erittäin ajankohtainen. Julkisessa keskustelussa on esillä translaki (563/2002), jota koskeva kansalaisaloite on eduskunnassa. On esitetty, että laki rikkoo transihmisten itsemääräämisoikeutta, sillä se edellyttää ilman lääketieteellisiä perusteita selvitystä lisääntymiskyvyttömyydestä niiltä, jotka haluavat korjata sukupuolensa juridisesti (Ristkari & Suni 2018, 56). Uutisiin pääseviä ja keskustelua herättäviä aiheita ovat myös transurheilijat, häirintä ja sukupuolenkorjausprosessi. Jotta lapsi kasvaa seksuaaliseen ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen yhteiskunnassa, tarvitaan omaa sukupuolta ja seksuaalisuutta koskevaa tietoa

ja kokemuksen ymmärtämistä, jota vanhemmat opettavat ja välittävät lapselle puheellaan, käyttäytymisellään ja suhtautumisellaan (Vilka 2010, 139). Tämä tapahtuu yksityisessä kodin ja kasvatuksen kontekstissa. Vilkan (2010, 141) mukaan lapsen pitäisi tilannekohtaisesti saada esittää sukupuolestaan ja seksuaalisuudestaan näkemyksensä, joka otetaan huomioon lapsen ikä- ja kehitystason mukaisesti. Sukupuoli-identiteetti on kokemus sukupuolesta (Ristkari & Suni 2018, 26), joka sukupuolivähemmistöjen tapauksessa otetaan osaksi julkista.

Perheiden sukupuoli- ja seksuaalikasvatukseen sisältyy harvoin tietoa translapsista, ja ihmisen yksilöllisesti koettu elämä voi unohtua. Siinä missä lapsi on vanhempien tiedon, tekojen ja kasvatuksen varassa, nuorella on mahdollisuus tiedon itsenäiseen ja kriittiseen tarkasteluun. (Vilka 2010, 138.) Voidaan arvioida, ettei translapsen ole helppo puhua vanhemmilleen, varsinkaan jos hän ei täysin ymmärrä sukupuolikokemustaan ainakaan käsitteellisellä tasolla. Lapsen asema, oikeudet ja toimijuus ovat tulleet ajankohtaiseksi parin viime vuosikymmenen aikana. Perhekeskeisyyden rinnalle on tullut lapsilähtöisyys. Lapsen kuulemisen korostaminen haastaa näkemystä siitä, että lapsensa parhaan tietävä vanhempi voi puhua hänen puolestaan.

Tarkastelen tutkielmassani translasten ja -nuorten näkökulmasta tehtyjä sosiaaliseen tukeen kiinnittyviä tutkimuksia. Tutkielmani rajautuu tarkastelemaan, millaista sosiaalista tukea tai sen puutetta tutkimuksissa tulee esiin suhteessa vanhempiin, sisaruksiin, kumppaneihin ja vertaisiin. Läheisten perhe- ja ystävyysuhteiden on nähty olevan lasten ja nuorten kokemuksissa keskeinen hyvinvointia tuottava tekijä ja puuttuessaan uhka hyvinvoinnille. Perhe, vanhemmat ja sisarukset ovat vahvasti osa lapsen sosiaalista maailmaa. (Jokinen & Mikats 2018, 49, 54.)

2 TRANSSUKUPUOLISUUS

2.1 Transsukupuolisuuden käsitteestä ja tutkimuksesta

Englannin kielessä sukupuolesta käytetään käsitteitä *sex* ja *gender*. *Sex* viittaa biologiseen sukupuoleen ja *gender* sosiaaliseen, kokemukselliseen tunteeseen sukupuolesta. Kokemuksellinen ulottuvuus haastaa näkemyksen sukupuolen kahtiajaosta. Sosiaalisessa sukupuoleessa on kyse käyttäytymiseen liittyvistä, persoonallisista, sosiaalisista, kulttuurisista ja juridisista ominaisuuksista. (Vilka 2010, 18.) Cisihmisen kokemus sukupuolestaan vastaa syntymässä

määritettyä sukupuolta, transihmisen ei (Ristkari & Suni 2018, 13). Transihminen voi kuvata kokemustaan väärään kehoon synty miseksi, identiteettiään sukupuolettomaksi tai kokea, ettei hänen sukupuoli-identiteettinsä sovi nais- eikä mieskategoriaan vaan niiden väliseen tilaan (Alanko 2014, 16). Ei-binäärisen ihmisen sukupuoli-identiteetti ei myöskään sovi sukupuolen kahtiajakoon (Sukupuolen moninaisuuden sanasto, Seta ry). Sukupuolen tarkastelu jatkumona auttaa hahmottamaan identiteettikirjoja.

Transgender voidaan kääntää myös muunsukupuolisuudeksi tai transgenderiydeksi. Esimerkiksi Vilka (2010) erittelee kattavasti sukupuoli-käsitteistöä ja sukupuolen moninaisuuden terminologiaa. Ristkari ja Suni (2018, 13–14) avaavat transsukupuolisuutta kuvaavia termejä. Sukupuoli-identiteettiä määritettäessä käytössä ovat muun muassa käsitteet transmies, transnainen, transgender, transmaskuliininen, transfeminiininen, ei-binäärinen, gender nonconforming, genderqueer, genderfluid ja agender. Kaikkia käsitteitä ei ole mielekästä suomentaa, sillä niille ei ole vakiintunutta käännöstä. Termien runsas määrä kertoo sosiaalisen sukupuolen ja identiteettikokemuksen yksilöllisyydestä ja ainutlaatuisuudesta. Selvyden vuoksi käytän tässä kirjallisuuskatsauksessa transsukupuolisuuden käsitettä.

Transsukupuolisuuteen liittyy sosiaalisen siirtymän käsite, jonka Malpas (2011, 456) määrittelee sosiaalisen statuksen ja sukupuoliominaisuuksien – nimi, pronominit, vaatetus, viralliset dokumentit ja rekisterit – muuttamiseksi vastaamaan sukupuoli-identiteettiä ilman lopullisia lääketieteellisiä toimenpiteitä. Ratkaisevaa ei ole, läpikäykö kirurgisia toimenpiteitä vai ei, vaan olennaisia ovat subjektiiviset tuntemukset ja identiteettikokemus. Sosiaalinen siirtyminen sukupuoli-identiteettiä vastaavan sosiaalisen roolin mukaiseen elämään tukee transnuorten psyykkistä hyvinvointia (Valojää 2021, 4–5).

Suomessa transsukupuolisuutta on tutkittu vähän. Kirjallisuutta on sukupuolen moninaisuudesta, transsukupuolisuuden tutkimuksesta ja seksuaalisuudesta (esim. Juvonen ym. 2010; Ristkari & Suni 2018). Kärjä (2021) kirjoittaa lapsen sukupuolen moninaisuudesta ja transsukupuolisuudesta vanhemmille suunnatussa oppaassa. Myös Vilka (2010, 29–32) pohtii lapsuusiässä ilmenevää transsukupuolisuutta. Joissakin 2000-lukua edeltävissä julkaisuissa esiintyy vanhentunut käsite transseksuaalisuus, joka on käännös englannin kielen sanasta *transsexual*. Termi viittaa seksuaaliseen suuntautumiseen, joka ei ole suoraan yhteydessä transsukupuolisuuteen. Kirjallisuutta on sateenkaariperheistä palveluissa ja asiakkuuksissa (Kuosmanen & Jämsä 2007), vanhemmuudesta, perhesuhteista ja lasten ja nuorten hyvinvointikokemuksista (esim. Aarnio ym.

2017). Tietoa sateenkaarinuorten terveydestä ja hyvinvoinnista, koulusta ja vapaa-ajasta, ihmissuhteista ja rakkaudesta, kokemuksista, yhdenvertaisuudesta ja syrjinnästä on koottu julkaisuiksi Nuorisotutkimusseuran sivuille (Alanko 2014; Taavetti 2015).

Englanninkielisiä teoksia on saatavilla kymmeniä tuhansia ennen hakutulosten suodattamista ja sen jälkeen tuhansia. Translapsista ja -nuorista kirjoitetaan lääketieteellisten toimenpiteiden ja hoidon näkökulmasta. Kohtaamisen ja työskentelyn oppaita on sosiaalityön ja psykologian ammattilaisille, kouluhenkilökunnalle ja muille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville. Resilienssistä, hyvinvoinnista ja mielenterveydestä on tutkimusta, samoin niiden yhteydestä kodittomuuteen, päihteidenkäyttöön, stigmaan ja yksinäisyyteen. Tutkimusta on transnuorten seksuaalikäyttäytymisestä, kiusaamisesta ja itsetuhoisuudesta. (Esim. Yadegarfarid ym. 2014.) Translasten ja -nuorten identiteettiä, kehodysforiaa ja sosiaalisia suhteita on myös tutkittu. Tutkimusta on translasten vanhemmista ja vanhemmuudesta. Näkökulma kattaa kasvatukselliset kysymykset, vanhempien suhtautumisen, kokemukset ja tunne-elämän. (Esim. Bull & D'Arrigo-Patrick 2018.)

2.2 Lasten ja nuorten perhe-, läheis- ja vertaissuhteet

Perhe- ja läheissuhteet voidaan nähdä ihmisen itse määrittelemänä merkityksellisinä, henkilökohtaisina suhteina (Aarnio ym. 2020, 8). Vertaisiksi kutsutaan oman itsen kanssa samantyyppisiä ihmisiä. Yhdistäviä fyysisiä tekijöitä voivat olla esimerkiksi ikä, sukupuoli ja etninen tausta. Toimintaan liittyviä yhdistäviä tekijöitä ovat esimerkiksi harrastukset ja akateeminen motivaatio. (Sigelman & Rider 2018, 454.) Ystävyyss- ja vertaissuhteita tarkastelevassa tutkimuksessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöt tavataan niputtaa HLBT-käsitteellä yhtenäiseksi ryhmäksi. Homo-, lesbo-, bi- ja transnuorten samanaikainen tarkastelu ei tuo nuoria esiin yksilöinä.

Lapset ovat eniten tekemisissä vanhempien ja muiden perheenjäsenten kanssa. Nuoruusiässä vertaissuhteiden ja kumppanien merkitys identiteettikehitykselle kasvaa. Sateenkaarinuoren perheeltään saama tuki ja hyväksyvä, kunnioittava suhtautuminen edistävät hyvinvointia. Tuen puute ja pelko pois kotoa omilleen joutumisesta ohjaavat hakemaan tukea muista ihmissuhteista. (Taavetti ym. 2020, 25, 29–31.) Moni translapsi ja -nuori ei uskalla, halua tai osaa kertoa identiteetistään perheelleen, mikä selittää vanhempien vaikeuksia tunnistaa lapsensa sukupuolen

moninaisuus (Vilkkä 2010, 32). Moni etäännyy sosiaalisista suhteista, vieraantuu ja kokee yksinäisyyttä, koska tuntee olevansa ”hullu, hirviö omasta syystään, vakavasti viallinen, outo ja kummallinen” (Vilkkä 2010, 32). Yhtäältä torjuvasti suhtautuva perhe voi etsiä syyllistä osapuolta ja käyttäytyä häpeillen ja piilotellen. Toisaalta perhesuhteet voivat kestää ja tunnesiteet vahvistua. (Emt., 33–34.)

Vähemmistöryhmään kuulumisen voi ylläpitää psykososiaalista stressitilaa, jota kutsutaan vähemmistöstressiksi. Yksilö kohtaa ennakkoluuloja, stigmatisointia ja syrjintää. Käsitettä voidaan soveltaa yleisesti stigmatisoitujen ryhmien tutkimuksessa. (Meyer 1995, 40–41.) Setan oppaan (Transsukupuolisuus, Seta ry.) mukaan vähemmistöstressi on seurausta normatiivisten sukupuolikäsitysten, toiseuden ja leimautumisen sekä kiusaamis- ja väkivaltakokemusten synnyttämästä psyykkistä ja fyysistä terveyttä kuormittavasta paineesta. Esimerkiksi Johns ym. (2021) tutkivat vähemmistöstressin näkökulmasta transnuorten kokemuksia koulusta. Vähemmistöstressi, ympäristön kielteinen suhtautuminen ja yksilön sisäiset konfliktit kohottavat masennuksen, ahdistuksen ja muiden mielenterveyshäiriöiden riskiä. Emotionaalinen tuki läheisiltä, vertaisilta ja ammattilaisilta, yhteisöllisyys sekä nähdäksi ja kuulluksi tulemisen kokemukset puolestaan lieventävät stressiä ja tukevat hyvinvointia. (Transsukupuolisuus, Seta ry.)

Translapsen kohdalla sukupuoli-identiteetin ilmaiseminen voi toteutua sosiaalisessa siirtymässä (Malpas 2011) ennen minkäänlaisia lääketieteellisiä toimenpiteitä. Vanhempien rooli tässä siirtymässä on keskeinen. Heidän on mahdollista luoda translapselle emotionaalisesti ja fyysisesti turvallinen kotiympäristö, jonka voi ulottaa lähimpiin ystäviin, sukulaisiin ja laajempaan sosiaaliseen ympäristöön. (Bull & D’Arrigo-Patrick 2018, 170, 183.) Vanhemmat voivat suhtautua lapsensa transsukupuolisuuteen hyväksyvästi ja kunnioittavasti ja pitää lapsensa puolia. Tämä ei aina toteudu, joten lapsi voi joutua sopeutumaan, tekemään kompromisseja tai luopumaan identiteettinsä mukaisesta elämästä. Lapsen resurssit omaehtoiseen toimintaan ovat vähäiset, jos ympäristöltä ei saa tukea ja vastakaikua.

Translasten ja -nuorten sosiaalisen tuen, ihmissuhteiden ja hyvinvoinnin tutkiminen ja edistäminen on perusteltua ja tärkeää. Kaikki transnuoret eivät voi psyykkisesti pahoin tai ole itsetuhoisia, mutta itsetuhoisesta oireilusta ja itsemurhista kertovat luvut ovat huomattavasti korkeampia kuin muissa väestöryhmissä, mikä kertoo psyykkisestä pahoinvoinnista ja tuen tarpeesta (Valojää 2021, 1, 7). Vuoden 2021 HLBTQ-nuorten mielenterveyskyselyssä 52 % vastanneista trans- ja ei-binäärisistä nuorista on harkinnut vakavasti itsemurhaa kuluneen vuoden aikana. Trans- ja ei-binääriset nuoret

raportoivat puolet vähemmän itsemurhayrityksiä, jos samassa taloudessa asuvat henkilöt käyttivät nuorille mieluisia pronomineja. Trans- ja ei-binäärisistä nuorista vain 33 % kokee saavansa vahvistusta kokemalleen sosiaaliselle sukupuolelle kodissaan. Kyselyyn vastanneet HLBTQ-nuoret luokittelevat iloa ja voimaa tuottaviksi tekijöiksi vahvistusta ja tukea antavat vanhemmat, ystävät ja kumppanin sekä poismuuton olosuhteista, joissa tukea ei ole tarjolla. (National Survey on LGBTQ Youth Mental Health 2021.) Perheenjäsenillä ja muilla läheisillä on valta vahvistaa transnuoren identiteettiä ja tukea hänen hyvinvointiaan tavalla, joka vähentää itsetuhoisuutta ja muuta psyykkistä oireilua.

Perheen torjunta kasvattaa itsemurhariskiä, tuki laskee sitä (Valojää 2021, 8). Perheen tuen ja sosiaalisen siirtymän lisäksi itsetuhoisuudelta suojaavia tekijöitä ovat syrjinnältä ja kiusaamiselta välttyminen, koulun tuki ja kouluuyhteisöön kuuluminen, kokemus toimijuudesta ja oman elämän hallittavuudesta, myönteiset samastumiskohteet ja oikea-aikaiset sukupuolienkorjaushoidot. Asiantunteva psyykinen apu on myös tärkeää. (Valojää 2021, 7–8.)

3 SOSIAALISEN TUEN NÄKÖKULMA

Sosiaalista tukea on tutkittu laajasti. Sosiaalisen tuen käsitettä käytettiin 1970-luvulla kahdessa tutkimuskatsauksessa (Cassel 1976; Cobb 1976), joissa sillä viitattiin sosiaalisten suhteiden stressiä vähentävään vaikutukseen (Goldsmith 2004, 11). Goldsmithin (emt., 12) mukaan ymmärrys tuen merkityksestä terveydelle ja hyvinvoinnille lisääntyi 1980-luvun aikana. Sosiaalisen tuen käsitettä käytettiin sen jälkeen moninaisesti erityyppisissä tutkimuksissa ennen 1980–1990-lukua. Tuohon saakka sosiaalisen tuen erilaisia käsitteellistyksiä tehtiin toisistaan erillään. Tutkimuseroista huolimatta sosiaalinen tuki ymmärrettiin kattokäsitteeksi erilaisille tavoille tarkastella sosiaalisten suhteiden ja hyvinvoinnin välistä yhteyttä. (Goldsmith 2004, 11–12.)

Sosiaalinen tuki voidaan nähdä yhtenä ihmissuhteen tärkeistä sisällöllisistä ja laadullisista elementeistä sekä sosiaalisena prosessina sosiaalisen sääntelyn ja suhteen vaatimusten ohella (House ym. 1988, 302, 306). Sosiaalinen tuki voidaan määritellä sosiaalisiksi resursseiksi, joiden yksilö hahmottaa olevan saatavilla, tai joita yksilölle tarjotaan ihmissuhteissa tai tukiryhmissä (Gottlieb & Bergen 2010, 512). Housen (1987, 135, 137) mukaan sosiaalisen tuen käsitteellä viitataan yleensä ihmissuhteen toiminnalliseen sisältöön ja ihmisten käyttäytymiseen. Tuki

vaikuttaa yksilöihin, ihmissuhteisiin, sosiaalisten ryhmien toimintaan ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyyn ja vähentämiseen (Goldsmith 2004, 10). Käsitteet tuen saatavuudesta voivat vaikuttaa kokemukseen tilanteiden tai tapahtumien stressaavuudesta (House 1987, 140). Tuki voi vahvistaa yksilön kykyä tavoittaa uusia kontakteja ja tietoa ja vähentää epävarmuutta, mikä voimistaa henkilökohtaista hallinnantunnetta. Tuki vaikuttaa stressitekijöille altistumiseen, niistä selviytymiseen ja terveyskäyttäytymiseen. (Heaney & Israel 2008, 193–195.) Sosiaalista tukea tarjotaan ihmisten välisessä luottamuksen, välittämisen ja kunnioituksen kontekstissa, jossa tunnustetaan jokaisen yksilön oikeus omiin valintoihinsa (emt., 192). Kohdatessaan arjen ongelmia tai merkittävää stressiä yksilö kääntyy sosiaalisen verkostonsa puoleen ja saa apua, tietoa, lohtua ja perspektiiviä (Goldsmith 2004, 11).

Sosiaalista tukea voidaan tarkastella esimerkiksi seuraavien teoreettisten jäsenysten avulla. House (1981) jakaa sosiaalisen tuen muodot neljään kategoriaan, jotka ovat emotionaalinen, välineellinen, arvioiva ja tiedollinen. Ihmissuhteessa voi esiintyä samanaikaisesti monenlaisia tuen muotoja. Emotionaalinen tuki ilmenee lämmön, rakkauden ja kiintymyksen osoituksina, välineellinen tuki konkreettisena apuna. Arvioivaan ulottuvuuteen kuuluvat muilta saatu palaute ja ehdotukset, jotka ohjaavat reflektoinnissa, ja tiedollista tukea ovat yksilöä hyödyttävä informaatio ja neuvot. (Heaney & Israel 2008, 190–191.)

Vanhempisuhteen sosiaalista tukea tai sen puutetta voidaan analysoida esimerkiksi niin sanotun PAR-mallin (engl. *parental acceptance–rejection*) avulla. Tämä malli ohjaa havainnoimaan vanhempien hyväksyvää ja torjuvaa käytöstä sekä sen seurauksia lapsen hyvinvoinnille. Vanhempien käyttäytymismallit jaetaan neljään kategoriaan: lämpö–kiintymys, vihamielisyys–aggressio, välinpitämättömyys–laiminlyönti ja erottumaton torjunta. Viimeiseen kategoriaan kuuluu vanhempien käytös, jolla ei ilmaista sen enempää kiintymystä kuin suoranaista torjuntaa. (Rohner 2004, 830.) Kiinnostavaa on, että Rohnerin (emt.) mukaan kaikkialla maailmassa havainnot ja kokemukset vanhempien hyväksynnästä ja torjunnasta on tapana kategorisoida edellä mainitulla tavalla. Kulttuuriset ja etniset tekijät muovaavat sanoittamista ja käyttäytymisen yksityiskohtia, mutta lasten ja aikuisten tapa ymmärtää hyväksyntää ja torjuntaa näiden kategorioiden kautta on Rohnerin (2004, 830) mukaan universaalinen.

Johnson ym. (2020) perehtyvät transnuorten kokemuksiin heidän vanhempiansa tukevasta ja torjuvasta käyttäytymisestä. He muodostivat analyysinsä pohjalta kolme kategoriaa, jotka sisältävät kuvauksia tutkittavien tunnistamista vanhempien käytöksen tyypeistä: tukevan, torjuvan ja

ristiriitaisen, joka kattaa samanaikaisen tuen ja torjunnan (Johnson ym. 2020, 159–160). Jaottelu voidaan nähdä osin keinotekoisena, sillä arjen vuorovaikutus, ihmisten reagointi ja suhtautuminen vaihtelevat tilanteesta toiseen ja käytöksen kategorisointi on aina yksinkertaistavaa. Nuori voi saada tukea jollakin elämänalueella ja saada vähemmän tukea tai tulla torjutuksi toisella. Välillä tuki ja torjunta ovat selkeästi erotettavissa ja translapsi tai -nuori kokee saavansa jompaakumpaa.

4 TUTKIELMAN TOTEUTUS

4.1 Tutkielman tavoite ja menetelmä

Tarkastelen review-menetelmän avulla aiempia tutkimuksia translasten ja -nuorten sosiaalisen tuen kokemuksista perhe-, läheis- ja vertaissuhteissa. Tutkimuskysymykseni on: *millaisia sisältöjä transsukupuolisten lasten ja nuorten sosiaalista tukea perhe-, läheis- ja vertaissuhteissa käsittelevissä tutkimuksissa tulee näkyviin?* Sosiaalinen tuki määrittyy sen perusteella, mikä artikkeleissa mielletään tueksi tai tukevaksi käyttäytymiseksi.

Rajaan näkökulman lapsiin ja nuoriin. Käsitän alle 18-vuotiaat lapsiksi. Katson nuoruusiän sijoittuvan noin ikävuosiin 12–25. Perustan näkemykseni pitkästä nuoruusiästä käsitykseen orastavan tai muotoutuvan aikuisuuden kehitysjaksosta, joka sijoittuu ikävuosiin 18–25 – tai jopa ikävuoteen 29 saakka (Arnett 2000, 469). Tähän kehitysvaiheeseen kuuluvien nuorten ja nuorten aikuisten identiteettityön voidaan nähdä olevan kesken, eivätkä he vielä ole sosiaalisesti ja taloudellisesti itsenäisiä. Itsensä toteuttaminen ja elämäntilanteen vakauttaminen tapahtuvat usein ammattiin kouluttautumisen aikana. Ilmiön taustalla vaikuttavat avioituvien ja ensisynnyttäjien keski-ikänsä nousu sekä korkeakoulussa opiskelevien lukumäärän kasvu. (Emt.)

Laadullisen review-tutkimuksen eli kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on luoda kriittinen, syntetisoiva yleiskatsaus aiheesta tehtyyn aiempaan tutkimukseen. Review-tutkimuksessa tutkimuskysymyksen määrittelyä ja aineistonhankintavaihetta seuraa analyysivaihe, jossa tutkija perehtyy aineistoon ja käsittelee sitä hyödyntäen laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Synteesivaiheessa tutkimuksen kohteesta hahmotellaan kokonaiskuvaa, minkä jälkeen siirrytään

rakentamaan argumentaatiota. (Kallio 2006, 22–23.) Toteutan kirjallisuuskatsaukseni tämän mallin vaiheita mukailen.

Kirjallisuuskatsauksessa tehdään tutkimusta tutkimuksesta (Salminen 2011, 4). Vaikka käytän termejä review-tutkimus ja kirjallisuuskatsaus melko vapaasti, ne eivät ole toistensa täydellisiä synonyymejä. Review-tutkimusmetodi ei ole pelkkä lyhyt tiivistys aiemmasta tutkimuksesta vaan sen toteuttamiseen tarvitaan analyyttinen, kriittisen arvioiva ote (emt., 5). Sovellan kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmää, joka on yksi kolmesta kirjallisuuskatsauksen perustyyppistä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ja meta-analyysin lisäksi. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimusilmiön laaja kuvaaminen onnistuu ilman tarkkoja metodisääntöjä. Tutkimuskysymyksen asettelu on väljempi, ja aineistot ovat laajempia kuin kahdessa muussa perustyyppissä. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen kahdesta orientaatiosta – narratiivisesta ja integroivasta – tutkielmani edustaa integroivaa orientaatiota, jolla on yhteisiä piirteitä systemaattisen kirjallisuuskatsauksen kanssa. (Salminen 2011, 6.)

Torraco (2005, 356) määrittelee integroivan kirjallisuuskatsauksen tutkimusmuodoksi, jossa tehdään kriittinen, syntetisoiva katsaus aiheen kirjallisuuteen integroivalla otteella, minkä yhteydessä luodaan uusia näkökulmia ja viitekehyksiä. Aineiston seulonta ei ole yhtä tarkkan valikoivaa kuin systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (Salminen 2011, 8). Kriittisen analyysin ja synteessin avulla kirjallisuudesta muodostetaan uutta tietoa aiemman tutkimuksen perusteella. Synteesi voi olla esimerkiksi aiempaa tutkimuskirjallisuutta käsitteellistävä luokitus, joka vuorostaan toimii uusien teorioiden pohjana. Synteesi voi myös olla vaihtoehtoinen malli tai käsitteellinen viitekehys, joka on tutkijan oma, uusi tapa lähestyä tutkimusaihetta analyysin ja synteessin kautta. Integroivan kirjallisuuskatsauksen tuloksena on eräänlainen kertomus analyysiprosessista, päätelmistä ja johtopäätöksistä. (Torraco 2005, 361, 363.)

4.2 Aineisto, valintakriteerit ja aineiston rajat

Tein tiedonhakuja loka-joulukuussa 2021 Andorissa, finna.fi-sivulla, Social Services Abstract -sivustolla ja EBSCOhost-sivulla. Hakuprosessi alkoi laajasta ja yleisestä aihepiirin tutkimuksen kartoittamisesta. Tiedonhaku ja hakusanat tarkentuivat sitä mukaa, kun käsitys tutkimusaiheesta konkretisoitui ja ymmärrykseni aihepiiristä tehdystä tutkimuksesta kasvoi.

Toteuttaessani tiedonhakua sisällytin hakulausekkeisiin ilmaisun *transgender youth*, *transgender adolescent* tai *transgender child*. Lupaavia tuloksia tuottivat hakusanat *social support*, *support*, *acceptance* ja *social aspects*. Käytin hakusanoja *perception*, *perspective*, *subjective experience*, *experience* ja *meaning* sekä rajasin pois *adult*-sanat tavoittaakseni aineistoja lasten ja nuorten kokemuksista. Kokeilin rajata pois *LGBTQIA+*-termin, sillä en käsittele kaikkia sateenkaariryhmiä vaan transsukupuolisia omana sukupuolivähemmistöryhmänä. Perheen ja ihmissuhteiden näkökulmaa hain termeillä *family*, *family life*, *family relationships*, *siblings* ja *relationships*, *peers*, *friends*, *friendships*. Jaksamisen ja psyykkisen hyvinvoinnin tematiikkaa tavoittelin käsitteillä *psychological wellbeing*, *resilience*, *vulnerability* ja *rejection*. Hakutulosten määrä vaihteli muutamasta sadasta tuhansiin. Lainausmerkeillä sai tarkimpia tuloksia, joiden määrä oli sadoissa.

Koska halusin kirjallisuutta translasten ja -nuorten kokemuksista ja havainnoista, rajasin hakua jättämällä pois lääketieteen, kirurgisten toimenpiteiden ja hormonihoitojen näkökulman, lainopillisen ja oikeudellisen näkökulman, terapiasuuntaukset, psykiatrian ja pediatrian sekä koulutuksen ja opetustoimen näkökulman. Ennen lopullista tutkimusaiheen valintaa ryhmittelin hakutuloksia ja kirjallisuutta aihepiireittäin: oppaita sukupuolen moninaisuuteen ja transsukupuolisuuteen, palveluiden, paradigmojen, hoidon ja sosiaalityön näkökulma, resilienssi- ja mielenterveysnäkökulma, uskonnollisuus ja hengellisyys, urheilu, some, media ja populaarikulttuuri ja tutkimusta eri puolilla maailmaa elävien translasten ja -nuorten kokemuksista. Aihepiiri tarkentui translasten ja -nuorten näkökulmaan, johon sisältyivät sosiaalinen tuki ja perhe, identiteetti ja dysforia, romantiikka ja seksuaalisuus, kouluyhteisö, syrjintä, kiusaaminen, väkivalta, kodittomuus ja itsetuhoisuus. Sosiaalinen tuki tarkentui tutkimusaiheeksi edellä mainittujen teemojen joukosta. Alla olevassa taulukossa esitetään tutkimusaineiston sisäänotto- ja ulossulkukriteerit (taulukko 1).

Taulukko 1. Tutkimusartikkelien valintakriteerit.

Sisäänottokriteerit	Ulossulkukriteerit
Tieteellinen vertaisarvioitu artikkeli	Muu kuin tieteellinen vertaisarvioitu artikkeli
Koko teksti saatavilla verkossa	Koko teksti ei saatavilla verkossa
Suomen- tai englanninkielinen	Muu kuin suomen- tai englanninkielinen
Empiirinen tutkimus	Muu kuin empiirinen tutkimus
Kohderyhmä transsukupuoliset lapset tai nuoret	Kohderyhmä transsukupuoliset aikuiset
Artikkelissa vastataan tutkimuskysymykseeni	Artikkelissa ei vastata tutkimuskysymykseeni

Aineisto koostuu kymmenestä vertaisarvioidusta artikkelista, jotka on esitelty alla olevassa taulukossa 2. Tutkimuksista yksi on toteutettu Suomessa (Alanko & Lund 2020), ja sen aineisto on kerätty osana laajempaa Hyvinvoiva sateenkaarinuori -tutkimushanketta (Alanko 2014). Tutkimuksista kahdeksan on toteutettu Yhdysvalloissa. Yhden tutkimuksen osallistujat ovat Irlannista, Kanadasta ja Yhdysvalloista (Catalpa & McGuire 2018). Aineisto koostuu viidestä translasten ja -nuorten haastattelututkimuksesta (n = 5) ja kahdesta kyselytutkimuksesta (n = 2). Kolmessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä on hyödynnetty sekä kyselyä että haastattelua (n = 3). Käytän kaikkia kymmentä artikkelia molemmilla analyysikerroksillani, koska niissä on toisiaan selventävää ja täydentävää informaatiota.

Artikkeleissa painottuu vanhempi- ja perhesuhteiden tutkiminen (n = 7). Tämä on luonnollista, sillä vanhemmat ja sisarukset ovat merkittävä osa lapsen ja nuoren elämää, kasvua ja kehitystä. Läheis- ja vertaissuhteita tutkimuksissa edustavat sukulaiset, vertaiset, ystävät ja kumppanit. Suhteita ystäviin ja kumppaneihin tutkitaan artikkeleissa perhesuhteiden rinnalla (n = 2). Sukulaisiin viitataan enimmäkseen ohimennen osana vanhempi- ja perhesuhteita käsitteleviä tutkimuksia. Selkie ym. (2020) tutkivat vain transnuorten vertaistukikokemuksia (n = 1). Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikki artikkelit on julkaistu aikavälillä 2018–2021. Tutkimusten uutuus kertoo aiheen ajankohtaisuudesta ja aiemman tutkimuksen vähäisyydestä. Tein tiedonhakuja suomeksi ja englanniksi, mutta en löytänyt sopivia suomenkielisiä artikkeleita. Alla olevaan taulukkoon on koottu tutkimusartikkelien tietoja: tekijät, tutkimuksen aihe tai tarkoitus, sukupuolen moninaisuutta kuvaavat termit ja keskeiset tulokset (taulukko 2). Terminologiaosuuden tarkoitus on tuoda esiin sukupuoli-identiteettien kirjoa, joka trans-käsitteen alle tässä tutkielmassa lukeutuu.

Taulukko 2. Tutkimusartikkelien keskeiset tiedot.

	Tekijät	Tutkimusaihe	Terminologia	Keskeiset tulokset
1	Alanko & Lund (2020)	Perhe-, kumppanuus- ja ystävyys-suhteiden vaikutukset transnuorten psyykkiseen hyvinvointiin.	Transmies, transnainen, trans, gender bender ja queer	Transnuoret raportoivat matalampaa hyvinvointia ja huonompia suhteita vanhempiin kuin cisnuorten kontrolliryhmä. Transnuorten sosiaalisen tuen saanti on tärkeää, sillä se ennustaa heidän hyvinvointiaan.
2	Andrzejewski ym. (2021)	Vanhemmuuden tuen avaintemat suhteessa	Nainen, transnainen, mies, transmies, ei-binäärinen,	Transnuoret kuvailevat yleisiä vanhempien tuen muotoja ja

		sosiaalisen tuen viitekehysten tyyppeihin.	gender nonconforming, genderfluid ja agender	erityisesti sukupuoli-identiteettiin liittyvää tukea.
3	Catalpa & McGuire (2018)	Perherajojen monimerkitysisyys transnuorten vanhempi-lapsisuhteissa.	26 sukupuoli-identiteettiä, kattotermejä transnainen, transmies ja ei-binäärinen	Transnuoret kokevat perherajojen monimerkitysisyyttä suhteessa ihmissuhteiden, rakenteellisten tekijöiden ja identiteetin epävarmuuteen.
4	Grossman ym. (2021)	Vanhempien transnuorten sukupuoli-identiteetteihin liittyvät reaktiot ja tuen, väkivallan, masennusoireiden ja identiteettistressin väliset yhteydet.	Kattoterminä transgender ja gender nonconforming (TGNC)	Vanhempien tuki on yhteydessä siihen, miten he suhtautuvat nuoren sukupuoli-identiteettiin, nuorten kokemuksiin vanhempiväkivallasta ja masennusoireisiin. Korkea tuen taso on yhteydessä parempaan psyykkiseen hyvinvointiin.
5	Hale ym. (2021)	Sukupuoli-identiteetin kehityksen käännekohtiin liittyvien vanhempien ja transnuorten näkemysten ja kokemusten vertailu.	Transmaskuliininen, transfeminiininen ja ei-binäärinen, kattoterminä transgender ja gender expansive (TGE)	Nuoret nimeävät tuen muodoista tärkeimmäksi halutun nimen ja pronominien käytön. Vanhempien ja nuorten näkemykset tuesta käännekohtien aikana korreloivat positiivisesti.
6	Johnson ym. (2020)	Vanhemmilta saatava tuki ja transnuorten havaitsema käytös sekä niiden psykososiaaliset seuraukset tuen, torjunnan ja ristiriitaisen käytöksen kategorioiden näkökulmasta.	Transnainen, transmies, nainen, mies, ei-binäärinen, genderqueer, genderfluid, ei-binäärinen transmies, two-spirited, genderfluid transmies, agender, ei-binäärinen transmaskuliininen ja gender nonconforming	Nuoret kuvailevat vanhempien käyttäytymisen tapoja tukeviksi tai torjuviksi. Monien vanhempien käytös sisältää piirteitä kummastakin kategoriasta. Torjunta ja ristiriitainen käytös ovat yhteydessä laajaan psykososiaalisten ongelmien kirjoon.
7	Koken ym. (2009)	Ei-valkoihoisten aikuisten transnaisten lapsuus- ja nuoruusiän vanhempiin liittyvät kokemukset PAR-teorian näkökulmasta.	Transgender ja nainen	Monet transnaiset saavat lämpöä ja hyväksyntää, mutta valtaosa kohtaa vihamielisyyttä ja aggressiota. Moni transnainen pakotetaan pois kotoa teini-ikäisenä, mikä lisää asunnottomuuden, köyhyyden ja

				muiden kielteisten seurauksien riskiä.
8	Pariseau ym. (2019)	Transnuorten kokemukset perheenjäsenten hyväksynnästä ja torjunnasta sekä niiden psykososiaalisista seurauksista.	Transnainen ja transmies	Perheen hyväksynnällä on merkittävä rooli transnuorten psykososiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Hyväksyntä on yhteydessä vähempään masennus- ja ahdistusoireiluun, itsetuhoisuuteen ja sisäistettyihin mielenterveysongelmiin.
9	Selkie ym. (2020)	Transnuorten sosiaalisen median käyttö sosiaalisen tuen näkökulmasta.	Transfeminiininen, transmaskuliininen ja ei-binäärinen	Sosiaalisen median alustat ovat transnuorille yhteisöllisiä keskittymiä, joissa he saavat emotionaalista, arvioivaa ja tiedollista tukea mutta kohtaavat myös häirintää ja ulossulkemista.
10	Weinhardt ym. (2019)	Transnuorten kokema ja määrittelemä sosiaalinen tuki ja sen yhteydet hyvinvointiin ja resilienssiin.	Genderqueer, transmies, useampi sukupuoli-identiteetti, transnainen, agender ja muu	Perheen tuki on yhteydessä sukupuoli-identiteetin mukaiseen elämiseen, hyvään mielenterveyteen ja korkeaan elämänlaatuun. Transnuorten kokemuksissa hyväksyntä ja tuki eroavat merkittävästi toisistaan.

Tärkein aineiston rajausperuste on tutkittavien ikä. Edellytin, että tutkimuksissa on mukana joko lapsia, nuoria tai molempia. Yhdeksässä artikkelista tutkittavat ovat 9–30-vuotiaita. Vahvimmin edustettuna ovat 15–21-vuotiaat. Tästä poiketen olen hyväksynyt tutkimukseeni artikkelin, jossa aikuiset transnaiset kertovat retrospektiivisesti lapsuus- ja nuoruusiän kokemuksistaan (Koken ym. 2009). Varmistin myös, että tutkimuksessa tarkastellaan lasten ja nuorten näkökulmaa, eikä esimerkiksi heidän vanhempiansa, opettajiensa tai ammattilaisten kokemuksia. Moni lupaavasti nimetty artikkeli karsiutui pois: tiivistelmästä saattoi esimerkiksi käydä ilmi, että tutkittavat transsukupuoliset olivat aikuisia. Olen hyväksynyt aineistoon artikkelin, joissa tutkitaan sekä lasten että heidän vanhempiansa kokemuksia vertailevassa valossa (Hale ym. 2021), mutta analysoin artikkelista vain lapsia koskevaa osiota. Alangon ja Lundin (2020) tutkimuksessa vertaillaan trans- ja cisnuorten ihmissuhteiden laatua, mutta hyödynnän vain transnuoria koskevaa tietoa.

Haastattelututkimuksissa translapset ja -nuoret erittelevät kokemuksiaan, saamaansa tukea ja sen puutetta yksityiskohtaisesti. Tämänkaltaisia lukijalle konkreettisen ja havainnollisen kuvan antavia artikkeleita oli niukasti. Määrään todennäköisesti vaikuttavat myös rajausperusteet. Voidaan kuitenkin päätellä, että aiheesta tarvitaan lisätutkimusta. Enemmän on tutkittu kyselyiden avulla sitä, miten translasten ja -nuorten saama tuki tai sen puute on yhteydessä heidän hyvinvointiinsa ja mielenterveyteensä (esim. Simons ym. 2013).

Tutkielmani aineisto on suppea. Tähän vaikuttavat tutkimuskysymys, sisäänotto- ja ulossulkukriteerit ja aiemman tutkimuksen määrä. Kirjallisuuskatsaukseen valikoituneet artikkelit vastaavat tutkijan teoreettista lähestymistapaa tutkimusaiheeseen, joten aineiston ulkopuolelle jää paljon materiaalia. Tutkielman tuloksia ei voi yleistää koskemaan kaikkia transsukupuolisia lapsia ja nuoria. Yleisesti ottaen artikkelien tutkittavat asuivat kotona perheensä kanssa urbaanissa ympäristössä. Heidän vanhempansa olivat koulutettuja ja tiesivät heidän sukupuoli-identiteetistään. Tutkittavat oli saatettu tavoittaa HLBTIQ+-ihmisten yhteisökeskusten, järjestöjen tai sukupuoliklinikoiden kautta. Tutkimusten ulkopuolelle jäivät kadulla tai kodittomien suojissa elävät, kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat resurssittomat lapset ja nuoret.

Kirjallisuuskatsauksen toteuttamiseen ei liity aineistonkeruuta kentällä eikä vuorovaikutusta tutkittavien kanssa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan eettisissä periaatteissa edellytetään tutkijan toteuttavan tutkimuksensa tavalla, josta ei koidu haittaa, vahinkoa tai kärsimystä tutkittaville ihmisille, yhteisöille tai muille tutkimuskohteille (TENK 2019, 7). Sosiaalista tukea, sen puutetta ja vuorovaikutusta voidaan tarkastella monesta näkökulmasta, mutta tässä tutkielmassa olen rajannut näkökulman translapsiin ja -nuoriin. Tarkoitukseni ei ole syyllistää perhe-, läheis- ja vertaissuhdeosapuolia tilanteissa, joissa artikkeleissa korostuu tuen puute, huono mielenterveyden tila tai väkivaltaisuus. Pyrin käsittelemään ja analysoimaan artikkeleita kuvailevan neutraalisti.

4.3 Aineiston analyysi

Sovellan tutkielmassani teoriaohjaavaa sisällönanalyysia mutta myös aineistolähtöistä analyysia. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 78) luonnehtivat sisällönanalyysia kaikkiin laadullisen tutkimuksen perinteisiin soveltuvaksi perusanalyysimetodiksi ja väljäksi teoreettiseksi kehykseksi, jonka pohjalta voi tehdä monenlaista tutkimusta. Menetelmä mahdollistaa systemaattisen ja objektiivisen

analyysin, jonka avulla tuotetaan tiivistetty ja yleinen kuvaus tutkimusilmioista (Tuomi & Sarajärvi 2018, 86–87). Teoriaohjaavassa analyysiosuudessa teoreettinen tieto taustoittaa ja ohjaa analyysin tekemistä. Analyysia ja päättelyn logiikkaa ohjaavat vuorotellen aineistolähtöisyys ja valmiit mallit, joita tutkija yhdistelee toisiinsa. Aineistolähtöisen analyysin tavoin teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee aineiston ehdoilla, kunnes abstrahoinnissa aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. (Emt., 81, 98.)

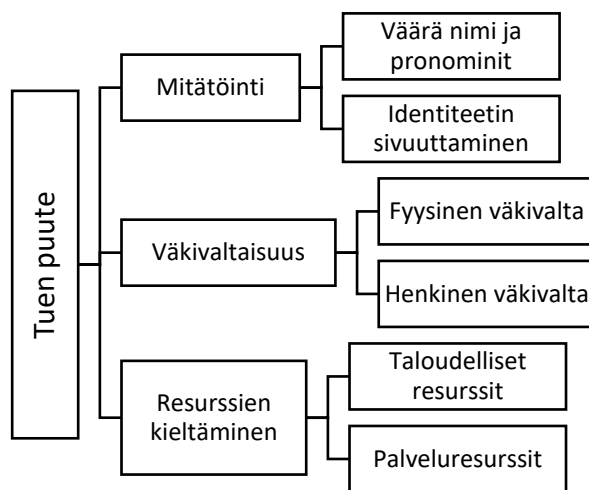
Toteutin aineiston analyysin siten, että katsoin ensin teoriaohjaavasti sosiaalisen tuen saamia muotoja ja perehdyin sen jälkeen aineistolähtöisesti sosiaalisen tuen seurauksiin ja yhteyksiin translasten ja -nuorten mielenterveyteen ja hyvinvointiin. Ensimmäisen analyysikerroksen runkona on Johnsonin ym. (2020) käsitteellinen jäsenitys, joka jakaa lasten ja nuorten kokemukset vanhempien suhtautumisesta heihin tukevan, torjuvan ja ristiriitaisen käytöksen kategorioihin. Nimeän analyysissani torjunnan kategorian sosiaalisen tuen puutteeksi. Aineistoni artikkeleissa kuvaillaan monipuolisesti sosiaalista tukea, sen puutetta ja niiden välimuotoja, jotka ryhmittelen Johnsonin ym. (emt.) kategorioihin. Vaikka jaottelu on alun perin muodostettu vain vanhempia koskevassa analyysissä, sovellan sitä tutkimuksissa raportoituihin kokemuksiin myös muista perhe-, läheis- ja vertaissuhteista.

Aloitin artikkeleihin tutustumisen lukemalla tiivistelmät läpi. Tällä katsauksella varmistin, oliko artikkeli merkittävä tutkimusaiheeni kannalta. Seuraavaksi luin kaikki valitsemani artikkelit huolellisesti läpi alusta loppuun ja numeroin ne aakkosjärjestyksessä yhdestä kymmeneen. Perehdyin artikkelien tulos- ja johtopäätösosioihin, joissa oli kategorisoitu sosiaalisen tuen ja sen puutteen muotoja. Etsin tutkimuksista kuvauksia perheen, läheisten ja vertaisten suhtautumisesta translapsiin ja -nuoriin. Kiinnitin huomiota erityisesti sosiaalisen tuen näkökulmaan. Alleviivasin ja ryhmittelin huomioitani sen mukaan, oliko kyse tuesta, sen puutteesta vai ristiriitaisesta suhtautumisesta. Käsitän sosiaalisen tuen puutteen aktiivisena tuen kieltämisenä, sanoina ja tekoina. Miellän ristiriitaisen käytöksen tätä passiivisemmaksi. Epäjohdonmukaisen käytöksen ja ailahtelevien reaktioiden lisäksi on merkittävää, mitä perhe ja läheiset jättävät sanomatta tai tekemättä. Puhumattomuus, keskustelujen vältteleminen ja mykkäkoulu voidaan nähdä jopa henkisenä väkivaltana – jonka luokittelen tuen puutteeksi – mutta olen kategorisoinut ne osaksi ristiriitaista käyttäytymistä, sillä tällainen on passiivista välinpitämättömyyttä.

Artikkeleissa yleisimmin toistuvia aiheita ovat kokemus oikean nimen ja pronomien käyttämisen merkityksestä, empatiasta ja kiintymyksenosoituksista, vaatteiden ja varusteiden ostamisesta ja

tiedollisten resurssien merkityksestä. Edellä mainitut lukeutuvat tuen kategoriaan, joka oli hieman kahta muuta kategoriaa paremmin edustettuna artikkeleissa. Käsittelin tuen, sen puutteen ja ristiriitaisen käytöksen kategorioita yksi kerrallaan jakaakseni artikkeleista poimimani havainnot hierarkkisesti ala- ja yläkategorioihin. Nimesin kategorioita aineistolähtöisesti ja aineistossa esiintyviä otsikoita uudelleen muotoillen oman tulokulmani korostamiseksi. Merkitsin muistiinpanoissani kategoriaotsikoiden perään numerolla, missä artikkelissa kutakin tuen, sen puutteen tai ristiriitaisen käytöksen muotoa esiintyy. Alla on esimerkki sisällönanalyyseista: ensimmäisen analyysikierron tuloksena syntynyt tuen puutteen kategorisointi (kuvio 1).

Kuvio 1. Tuen puutteen muotoja.

Alle on koottu muiden ensimmäisellä analyysikierroksella syntyneiden kategorioiden otsikot:

Sosiaalinen tuki

- Emotionaalinen tukeminen
- Transidentiteetin tukeminen
- Resurssien mahdollistaminen

Ristiriitainen käytös

- Välinpitämättömyys
- Vaihteleva suhtautuminen

Käyttäytymisen nimeäminen kategorioiden mukaan ei ole yksinkertaista, sillä lasten ja nuorten käsitykset ja tulkinnat muiden suhtautumisesta heihin vaihtelevat. Catalpan ja McGuiren (2018, 98) tutkimuksessa todetaan, että transnuorten muistoihin ja elämään mahtuu laaja kirjo vanhempien

reaktioita sukupuolen moninaisuuteen ja sukupuoli-identiteettiin. Nuorten havaintoihin sisältyy hyväksyntää, torjuntaa, kielteisyyttä, monimerkityksisyyttä, epävarmuutta, myönteisyyttä, tukea, asianajoa ja sovinnontekoa. Vanhempien lisäksi myös transnuorilla on merkittävää toimijuutta. Nuorten vähempi valta perheessä ei estä heitä toteuttamasta autonomiaansa henkilökohtaisen ja sosiaalisen identiteettinsä kohdalla. (Catalpa & McGuire 2018, 98.) Johnson ym. (2020, 160) sisällyttävät vanhempien torjuvan käytöksen kategoriaan sukupuoli-identiteetin vahvistamatta jättämisen, häirinnän, empatian puutteen, päivittäisten toimien ja välineellisen tuen rajoittamisen ja lääketieteellisiin toimenpiteisiin pääsyn estämisen. Ristiriitaista käytöstä on samanaikainen tuki ja torjunta. (Emt., 164.) Kokenin ym. (2009, 857) tutkimuksessa kuvaillaan erottumatonta torjuntaa, jonka ymmärretään poikkeavan väkivallasta ja laiminlyönnistä. Tämä torjunnan muoto ilmentää koetun rakkauden ja tuen puutetta (emt.). Weinhardtin ym. (2019, 320) tutkimuksessa torjunnan määritelmä ei saa vastakaikua, vaan nuoret kuvailevat tilanteita, joissa tuen saaminen on epävarmaa tai osittaista.

Toisella analyysikierröksellä perehdyin artikkeleihin aineistolähtöisesti ja tarkastelin, millaisia seurauksia ja yhteyksiä sosiaalisella tuella ja sen puutteella on translasten ja -nuorten hyvinvointiin. Artikkeleissa tarkastellaan yhteyksiä psyykkiseen hyvinvointiin ja mielenterveyden häiriöihin – erikseen mainitaan masennus, ahdistus ja itsetuhoisuus – elämänlaatuun ja yleiseen hyvinvointiin, suhteiden laatuun ja kokemukseen transidentiteetistä. Etsin artikkeleista yhteyksiä ja seurauksia ja alleviivasin niitä tekstistä. Muodostin kaksi kategoriaa: seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille ja seuraukset ihmissuhteille. Jaottelin myös tämän analyysikierröksen havainnot hierarkkisesti ala- ja yläkategorioihin, jotka nimesin.

Alle on koottu toisen analyysikierröksen tuloksena syntyneiden kategorioiden otsikot:

Seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille

- Transidentiteetin mukainen eläminen
- Mielenterveyden tila

Seuraukset ihmissuhteille

- Vahvistuvat suhteet
- Muuttuvat suhteet

Analyyysin tulokset esitellään seuraavissa tulosluvuissa.

5 SOSIAALINEN TUKI JA SEN PUUTE TRANSLASTEN JA -NUORTEN NÄKÖKULMASTA TEHDYISSÄ TUTKIMUKSISSA

5.1 Sosiaalinen tuki

Emotionaalinen tukeminen

Nuorten kokemuksia käsittelevistä tutkimuksista käy ilmi, että osa vanhemmista suhtautuu sukupuoli-identiteetistä kertomiseen hyväksyen, välittäen ja ymmärtäen (Andrzejewski ym. 2021, 77) tai osoittaa muuten myötätuntoa ja hellyyttä (Hale ym. 2021, 1078). Vanhempien kuvaillaan olevan läsnä vaikeina aikoina, tukevan epäonnistumisen hetkellä ja muistuttavan nuorta jo saavutetusta (Andrzejewski ym. 2021, 78; Hale ym. 2021, 1078). Rohkaisua ja tukea omana itsenä olemiseen voidaan saada myös muilta sukulaisilta (Koken ym. 2009, 856).

Nuorten kokemuksissa mielenterveydenongelmista keskusteleminen, tunteiden jakaminen ja kuunteleminen ovat tärkeitä vanhemmilta saatavia tuen muotoja (Andrzejewski ym. 2021, 77). Sosiaalisessa mediassa vertaisten jakamat kokemukset transsukupuolisuudesta auttavat ymmärtämään ilmiötä omakohtaisuutta laajemmin (Selkie ym. 2020, 277). Nuori voi kokea tueksi sen, että joku kysyy, mitä voi tehdä auttaakseen (Weinhardt ym. 2019, 319). Fyysinen emotionaalinen tuki ilmenee kiintymystä osoittavina halauksina ja fyysisenä läheisyytenä. Vanhemmat ja perheenjäsenet osoittavat välittämistä ja kiintymystä esimerkiksi kosketuksen kautta (Andrzejewski ym. 2021, 77; Hale ym. 2021, 1078; Johnson ym. 2020, 163), minkä nuoret voivat kokea terveyttään edistäväksi (Andrzejewski ym. 2021, 77).

Transidentiteetin tukeminen

Tähän kategoriaan lukeutuu transidentiteetin vahvistaminen, joka voi olla lapsen tai nuoren omaksuman nimen ja pronomiinien käyttämistä ja kunnioittamista tai muita tapoja ilmaista hyväksyntää. Lapset ja nuoret kokevat oikeiden sukupuolitermien, nimen ja pronomiinien käytön paitsi tärkeäksi vanhempien tuen muodoksi (Hale ym. 2021, 1078) myös hyvinvointia edistäväksi tekijäksi (Andrzejewski ym. 2021, 78). Pronominien ja valitun nimen käytössä tapahtuvista virheistä huolimatta lapset suhtautuvat kiitollisesti vanhempiensa aktiivisiin ponnisteluihin tukea ja vahvistaa

heidän identiteettiään (Johnson ym. 2020, 162–163). Oikeiden pronominien käyttämisen tärkeydellä selitetään hyväksynnän ja tuen välistä eroa (Weinhardt ym. 2019, 319).

Jotkut vanhemmat osoittavat välitöntä hyväksyntää lapsen kertoessa identiteetistään ensimmäistä kertaa (Johnson ym. 2020, 162). Sosiaalisessa mediassa identiteettiä tukevia tekijöitä ovat julkisuuden henkilöiden ja vertaisten julkaisut, tykkäykset ja kommentit, joissa kehdutaan nuoren ulkonäköä ja sukupuolen mukaisen olemuksen uskottavuutta (engl. *gender presentation*) (Selkie ym. 2020, 277). Hyväksyntä edellyttää ihmisarvon ja sukupuolen kunnioittamista ja kertoo nuorelle, että hän kelpaa. Nuoret tarjoavat toisilleen vertaistukea: he vahvistavat toistensa identiteettiä ja muistuttavat, että tukea on tarjolla. (Weinhardt ym. 2019, 319.)

Resurssien mahdollistaminen

Lapset saavat vanhemmiltaan neuvoja ja tietoa seksuaaliterveydestä ja ravitsemuksesta, jos koulun terveysopetus koetaan puutteelliseksi (Andrzejewski ym. 2021, 78). Osa vanhemmista hankkii tietoa itseään varten tai valistaakseen muita (Hale ym. 2021, 1078). Lapsille ja nuorille vanhempien aktiiviset pyrkimykset ymmärtää sukupuoli-identiteettien moninaisuutta ja transsukupuolisten terveysasioita näyttäytyvät auttamishaluna. Tiedonlähteitä ovat kirjat, elokuvat, dokumentit ja netin kautta tavoitettavat resurssit ja organisaatiot. (Johnson ym. 2020, 163.) Sosiaalisessa mediassa nuoret saavat vertaisilta hyödyllistä tietoa terapiasta ja hormoneista, joiden turvallisessa hankkimisessa ja käytössä opastavat julkaisut toimivat heidän hyvinvointiaan ja mielenterveyttään suojaavana tekijänä. Vertaisten jakamat videot tarinoistaan ja kokemuksistaan auttavat myös vanhempien valistamisessa. (Selkie ym. 2020, 277.) Nuoret mieltävät tueksi sen, että vanhemmat tukevat heidän osallistumistaan HLBTQ+-tapahtumiin ja vertaistukiryhmiin (Hale ym. 2021, 1078).

Taloudelliset resurssit mainitaan neljässä artikkelissa. Nuoret kokevat ruoan, asumisen ja terveysvakuutuksen tärkeäksi (Andrzejewski ym. 2021, 77). Nuorten nimeämä materiaallinen tuki voi olla myös vanhemmalta saatua apua asunnon hankkimisessa (Koken ym. 2009, 856). Monille nuorille vanhempien välineellinen tuki – tavaroiden ostaminen tai rahan antaminen meikkeihin, vaatteisiin, koruihin, hajuvesiin ja hiuksiin – viestittää lämpöä, tukea ja hyväksyntää (Andrzejewski ym. 2021, 78; Johnson ym. 2020, 163; Koken ym. 2009, 856; Weinhardt ym. 2019, 320).

Sukupuoli-identiteettiin liittyviin terveyspalveluihin ja hoitoon pääsemiseen viitataan viidessä artikkelissa. Nuoret mainitsevat hormonihoidot ja terapian (Andrzejewski ym. 2021, 77–78). Vanhemmat voivat auttaa nuoren palveluiden ja resurssien piiriin (Andrzejewski ym. 2021, 78; Hale

ym. 2021, 1078), ja heidän tukensa lääketieteellisessä siirtymässä on tärkeää (Weinhardt ym. 2019, 321). Nuoret tarvitsevat vanhempiaan navigoimaan monimutkaisissa ajanvarausjärjestelmissä ja vakuutusprosesseissa (Johnson ym. 2020, 163). He voivat osoittaa tukeaan viemällä lapsensa sukupuoliklinikalle (Pariseau ym. 2019, 275), tulla mukaan vastaanotolle (Andrzejewski ym. 2021, 78) ja auttaa toivottujen kirurgisten toimenpiteiden kanssa (Johnson ym. 2020, 163).

Nuorten kokemuksissa tukea osoittaa vanhempien apu nimen ja sukupuolimerkinnän vaihtamiseen liittyvien hallinnollisten dokumenttien kanssa, joiden muuttaminen koetaan tärkeäksi (Andrzejewski ym. 2021, 77–78). Perhe voi olla nuorten kokemuksissa henkilökohtaisen voiman lähde ja suojaava puskuri vähemmän hyväksyvää sosiaalista ympäristöä vastaan (Koken ym. 2009, 856). Nuoret kuvailevat vanhempien puolustavan heitä monin tavoin: valistamalla konservatiivisia sukulaisia, painostamalla koulun hallintoa esimerkiksi sukupuolineutraalien WC-tilojen ja pukuhuoneiden osalta ja tarjoamalla henkilökunnalle koulutusta, sekä puuttamalla ventovieraiden huonoon käytökseen (Johnson ym. 2020, 163).

5.2 Tuen puute

Mitätöinti

Nuoret kokevat epäkunnioittavaksi sen, etteivät vanhemmat käytä heidän valitsemaansa nimeä ja pronomineja (Catalpa ja McGuire 2018, 95; Johnson ym. 2020, 161). Tämä voi jatkua vuosia (Weinhardt ym. 2019, 321). Translapsen tai -nuoren identiteetti voidaan sivuuttaa: vanhemmat saattavat yrittää muuttaa lapsensa sukupuolenilmaisua eivätkä luovu epärealistisista odotuksistaan vaan suhtautuvat identiteettiin ohimenevänä vaiheena (Johnson ym. 2020, 160) tai rajoittavat sitä (Catalpa & McGuire 2018, 94–95). Myös sukulaiset voivat yrittää rajoittaa sukupuolenilmaisua ja kieltää esimerkiksi tiettyjen vaatteiden käyttämisen (emt., 95).

Lapset ja nuoret kuvailevat vanhempiensa erilaisia reaktioita tilanteessa, jossa he kertovat identiteetistään. Vanhemmat voivat kieltäytyä uskomasta lastaan, väittää hänen olevan hämillään tai todeta identiteetin olevan seurausta menneisyyden traumasta. Vanhemmat voivat vedota varhaislapsuuden aikaiseen käytökseen ja kuviin tai netistä löytämäänsä tietoon ja pyrkiä todistamaan lapselle, ettei hän täytä transsukupuolisuuden kriteereitä. (Johnson ym. 2020, 160.) Sosiaalisessa mediassa tämä ilmenee nuorten mukaan portinvartijuutena: transyhteisö voi olla

yhteisymmärryksessä siitä, mikä on oikea tapa olla transsukupuolinen, mitätöidä muiden kokemuksia ja sulkea yhteisön ulkopuolelle. (Selkie ym. 2020, 278.)

Väkivaltaisuus

Lasten ja nuorten kokemuksissa vanhemman heihin kohdistama emotionaalinen ja fyysinen väkivalta voi olla pitkäaikaista tai liittyä identiteetistä kertomiseen tai kotoa lähtemiseen (Catalpa & McGuire 2018, 95–96). Kokenin ym. (2009, 857) tutkimuksessa 40 % transnaisista koki vanhempien tai sukulaisten taholta verbaalista tai fyysistä väkivaltaa. Johnsonin ym. (2020, 161) tutkimuksessa kävi ilmi, että lapset myös kuulivat trans- ja homofoobisia kommentteja, tunsivat olonsa turvattomaksi vanhempien kertoessa heidän identiteetistään ventovieraille ja saivat mielenterveytensä kannalta vaikeina aikoina ivaa tai kritiikkiä. Translapset ja -nuoret kertovat nimittelystä ja halventavista ilmauksista, vihaisista puhelinsoitoista ja väärin pronominien käytöstä loukkaavassa tarkoituksessa (Catalpa & McGuire 2018, 95; Koken ym. 2009, 857).

Resurssien kieltäminen

Osa nuorista kertoo vanhempiensa kieltäytyvän antamasta rahaa vaatteiden tai esimerkiksi binderien¹ ostoon (Johnson ym. 2020, 161). Materiaalinen ja symbolinen rakkauden ja hyväksynnän puute voi ilmetä transnuoren ja hänen sisarustensa eriarvoisena kohteluna: sisarukset saavat merkkivaatteita, nuori käytettyjä tavaroita (Koken ym. 2009, 857). Vanhemmat voivat viedä nuorelta puhelimen ja internetyhteyden, uhata estävänsä korkeakoulussa opiskelun, lopettavansa taloudellisen tuen tai pakottavansa nuoren pois kotoa, jos hän ryhtyy lääketieteellisiin toimenpiteisiin (Johnson ym. 2020, 161). Nuoret kuvaavat tapauksia, joissa he lähtevät itse kotoa tai heidät häädetään useammin kuin kerran, joskus ennen 18 vuoden ikää (Catalpa & McGuire 2018, 97; Koken ym. 2009, 857). Nuoren kokemus vanhempien suhtautumisesta voi saada hänet valmistautumaan siihen, että on pärjättävä taloudellisesti omillaan (Catalpa & McGuire 2018, 95).

Osa hormoniterapiasta tai kirurgisista toimenpiteistä kiinnostuneista nuorista kertoo vanhempien kieltäytyvän antamasta suostumusta toimenpiteeseen, mikä aiheuttaa psyykkistä pahoinvointia (Johnson ym. 2020, 162). Hormoniterapian viivästyessä toissijaisten sukupuoliominaisuuksien kehittyminen voi aiheuttaa lapselle tai nuorelle dysforiaa (Andrzejewski ym. 2021, 78).

---

¹ Binder on rintaa muotoileva kompressiovaate (Johnson ym. 2020, 161). Sanalle ei ole vakiintunutta käännettä suomen kielessä.

5.3 Ristiriitainen käytös

Välinpitämättömyys

Nuorten kokemuksissa korostuvat perheenjäsenten välinpitämättömyys (Catalpa & McGuire 2018, 95) ja suhteiden osapuolten etääntyminen ajan myötä, mikä saa nuoret kaipaamaan sisaruksiaan, kotona asumista ja yhteistä aikaa perheen kanssa (Koken ym. 2009, 857–858). Monien nuorten vanhemmat välttelevät lastaan tai sukupuoli-identiteetistä puhumista ja reagoivat keskustelunaloituksiin pitämällä mykkäkoulua (Catalpa & McGuire 2018, 95–96; Koken ym. 2009, 857–858). Nuorilla voi olla vaikeuksia ylläpitää perhesuhteita ja asua yhdessä vanhempien kanssa (Catalpa & McGuire 2018, 95, 97). Vanhemmat voivat etäännyttää nuorta kontakteistaan ja kieltää häntä tapaamasta trans- ja ei-binäärisiä kavereita ja sukulaisia (Johnson ym. 2020, 161).

Vaihteleva suhtautuminen

Catalpan ja McGuiren (2018, 95) tutkimuksessa nuorten kertomuksissa vanhemmat reagoivat ja suhtautuvat heihin epä johdonmukaisesti: vanhemmat saattoivat vuoron perään kannustaa lastaan tai järkyttyä hänen identiteetistään. Nuorten mukaan tuki ei ole aina luotettavaa tai pysyvää vaan siihen liittyy epävarmuutta tai tuki on osittaista (Weinhardt ym. 2019, 320). Johnsonin ym. (2020, 164) tutkimuksessa nuoret raportoivat yhtäaikaista tuesta ja sen puutteesta. He saattoivat saada vanhemmiltaan emotionaalista ja identiteettiä vahvistavaa tukea, mutta vanhemmat saattoivat estää pääsyn sukupuolta vahvistaviin terveyspalveluihin. Samoin vanhemmat saattoivat maksaa hormonit ja leikkauksen mutta puhua nuoresta ikävään sävyyn. Osa nuorista kertoo, kuinka vanhemmat hyväksyvät heidän sukupuoli-identiteettinsä mutta eivät heidän seksuaalista suuntautumistaan tai toisin päin. (Emt., 164–165.)

Nuorten kertomuksissa kuvataan läheisten asennemuutosta: ajan myötä suhtautuminen nuoreen ja hänen sukupuoli-identiteettiinsä voi muuttua myönteiseksi ja kannustavaksi (Johnson ym. 2020, 165). Nuorten kuvauksissa suhde voi muuttua vanhemman vihamielisyydestä ja aggressiosta suvaitsevaisuuteen ja hyväksyntään (Koken ym. 2009, 857). Vanhemman asennemuutos ja halu parantaa suhdetta lapseen eivät välttämättä riitä, jos ensireaktio on ollut vahingoittava (Catalpa & McGuire 2018, 95). Yleisesti ottaen vanhemmilla on taipumus suhtautua lapseensa hyväksyvämmiin ajan kuluessa (Grossman ym. 2021, 1270).

6 SOSIAALISEN TUEN JA SEN PUUTTEEN SEURAUKSET

6.1 Seuraukset psyykkiselle hyvinvoinnille

Transidentiteetin mukainen eläminen

Perheen tuki ennustaa todennäköisyyttä, että translapsi tai -nuori elää identiteettinsä mukaisesti (Weinhardt ym. 2019, 315). Myönteisesti nuoren sukupuoli-identiteettiin suhtautuva vanhempi kykenee tarjoamaan lapselleen enemmän tukea. Äidit asennoituvat yleensä myönteisemmin kuin isät. Neljäsosa vanhemmista suhtautuu kielteisesti tai hyvin kielteisesti lapseensa. (Grossman ym. 2021, 1269–1271.) Samoin Pariseaun ym. (2019, 275) tutkimuksessa todetaan äitien suhtautuvan lapsensa identiteettiin isäiä hyväksyvämmiin.

Torjunnan seurauksena nuori joutuu tekemään kompromisseja ilmaistessaan identiteettiään, mikä synnyttää kokemuksia epäautenttisuudesta ja estyneestä autonomiasta. Nuori voi kätkeä identiteettikehityksensä ja rajoittaa identiteettinsä ilmaisua vaaliakseen perheen jäsenyyttä, uskomuksia tai vanhempiensa tunteita. (Catalpa & McGuire 2018, 96–97.) Vanhemman torjuntaa seuraava häpeän tunne voi myös saada nuoren piilottamaan sukupuoli-identiteettinsä tietyissä sosiaalisissa tilanteissa (Johnson ym. 2020, 162).

Mielenterveyden tila

Alangon ja Lundin (2019, 207) tutkimuksen mukaan parempi suhteen laatu on yhteydessä translasten ja -nuorten korkeampaan hyvinvointiin kaikissa ihmissuhteissa. Lapset ja nuoret, joiden identiteettiä ja sen ilmaisua tuetaan, voivat paremmin kuin transnuoret, jotka eivät saa tukea. Suhde äitiin on merkittävin nuoren hyvinvointiin liittyvä tekijä; seuraavaksi tärkeimmät ovat suhde ystäviin ja isään. 11 % transnuorista raportoi saavansa tukea vanhemmiltaan, 12 % sisaruksiltaan ja 25 % kumppaniltaan. (Alanko & Lund 2019, 210–211.) Perheeltä saatava tuki on myös yhteydessä lasten ja nuorten elämänlaatuun ja ystävien tuki hyvinvointiin ja elämän merkityksellisyyteen (Weinhardt ym. 2019, 317, 321). Mahdollisuus keskustella vanhempien kanssa tunteista ja tavoista pitää huolta terveydestä tukee nuorten mielenterveyttä (Andrzejewski ym. 2021, 77). Nuorten kokemus vanhempien tuesta ja hyväksynnästä on nuoria ja heidän kehitystään suojaava tekijä (Grossman ym. 2021, 1271). Nuorten kertomuksissa vanhempien tuki parantaa myös heidän resilienssiään (Johnson ym. 2020, 164). Vanhempien torjuvan, ristiriitaisen tai muuten ikävän suhtautumisen seurauksena

nuoret raportoivat kielteisiä tunteita: surua, loukkaantuneisuutta, ahdistuneisuutta, häpeää, kielteisiä tunteita itseä kohtaan, hämmennystä ja pettymystä (emt., 161–162, 165).

Monet nuoret kamppailevat masennuksen, ahdistuksen ja itsetuhoisuuden kanssa. Nuoret kokevat mielenterveydenongelmiensa lisääntyvän, jos vanhemmat suhtautuvat heihin torjuvasti. (Johnson ym. 2020, 162.) Perheeltään paljon tukea saavat nuoret raportoivat muita harvemmin menneisyyden mielenterveydenongelmasta (Weinhardt ym. 2019, 315). Vanhempien ja sisarusten välinpitämättömyys ja matala hyväksyntä ovat yhteydessä masennus- ja ahdistusoireisiin (Pariseau ym. 2019, 274). Vanhempien torjunta korreloi matalan tuen tason ja väkivaltaisuuden kanssa, mikä on yhteydessä nuorten kokemiin masennusoireisiin (Grossman ym. 2021, 1272). Nuoret kokevat sosiaalisen median kautta tavoitettavien vertaisten tuen auttavan masennuksessa (Selkie ym. 2019, 277). Keskusteleminen vanhempien kanssa ei ole aina tukea, vaan se voi myös aiheuttaa nuorelle epä mukavuutta, turvattomuutta ja ahdistusta (Andrzejewski ym. 2021, 77). Nuorta voi myös ahdistaa se, että vanhempi estää häntä aloittamasta hormonihoidtoa (Johnson ym. 2020, 162).

Kokenin ym. (2009, 856) tutkimuksen yksi osallistuja toteaa, että moni transnainen, joka ei saa perheeltään hyväksyntää, tekee itsemurhan. Nuori voi käyttää itsensä vahingoittamista selviytymiskeinona vanhempien torjuntaa vastaan ja joko viillellä tai yrittää itsemurhaa montakin kertaa. Nuorten kuvauksissa vanhemmat voivat tukea heidän mielenterveyttään: identiteetistä kertomista edeltävä masennus ja itsetuhoisuus voivat hellittää ja osin korvautua toiveikkudella, mikäli vanhemmat osoittavat tukea nuorelle. (Johnson ym. 2020, 162, 164.) Pariseau ym. (2019, 275) toteavat tutkimuksessaan, että myös sisarusten tuki vähentää nuorten itsetuhoisia ajatuksia.

6.2 Seuraukset ihmissuhteille

Vahvistuvat suhteet

Tukea saavat nuoret kuvailevat vanhempiaan liittolaisiksi, jotka auttavat heitä selviytymään ja siirtymään elämässä eteenpäin (Johnson ym. 2020, 163–164). Ihmissuhde voi kestää ja vahvistua vanhemman tottuessa lapsensa identiteettiin ja siirtymään, mikä ilmenee yhteisenä aikana ja iloisena yhdessäolona (Andrzejewski ym. 2021, 77). Vanhempien ja sisarusten tuki voi olla kokonaisvaltaista ja ulottua kaikkeen, mitä nuori päättää tehdä (Koken ym. 2009, 856). Sosiaalisessa mediassa vertaisilta saatu hyväksyntä voi auttaa nuorta kertomaan identiteetistään kotona,

koulussa ja muissa arjen kannalta tärkeissä paikoissa. Vertaistuen ja -kokemusten kautta nuoret auttavat vähentämään toinen toisensa yksinäisyyden ja eristyneisyyden tunteita. (Selkie ym. 2019, 277.) Myös Weinhardt ym. (2019, 320) tutkimuksen nuoret tunnistavat netin välityksellä tavoitettavien vertaisten merkityksen keskustelukumppaneina ja turvaverkkona.

Muuttuvat suhteet

Nuorten kertomuksissa kuvastuu fyysinen etäisyys perheeseen. Etäisyyttä voi ottaa niin nuori kuin perheenjäsenet, ja sen tavoitteena voi olla joko perhesuhteiden ylläpitäminen tai niiden purkaminen. Nuori voi vältellä vuorovaikutusta perheensä kanssa, asua vuoron perään kummankin vanhemman kanssa tai lähteä kotoa omaehtoisesti. (Catalpa & McGuire 2018, 97.) Nuori voi kuvata perhesuhteista irrottautumista oman tien valitsemisena. Vapaaehtoisesti ikävän kohtelun seurauksena kotoa lähtevä nuori voi päätyä asumaan ensisuojaan. (Koken ym. 2009, 857–858.) Nuoret voivat katkaista välit ihmisiin, joiden ei voi luottaa antavan tukea. Tällöin nuori on itse oman elämänsä turvaverkko. (Weinhardt ym. 2019, 320.) Myös Johnsonin ym. (2020, 162) tutkimuksessa osa nuorista raportoi katkaisevansa välit vanhempiinsa ja sukulaisiinsa, lähtevänsä kotoa ja muuttavansa yhteen muiden sukulaisten tai ystävien kanssa elääkseen ympäristössä, jossa he saavat vahvistusta identiteetilleen. Nuori ikään kuin perustaa toisen perheen (Johnson ym. 2020, 162). Nuoret kuvailevat rakentavansa tukiverkkoja ottamalla vertaisiin yhteyttä netin ja sosiaalisen median välityksellä (Weinhardt ym. 2019, 322).

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä tutkielmassa tarkastelin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen menetelmin aiempaa tutkimusta translasten ja -nuorten sosiaalisen tuen kokemuksista. Tutkimuskysymykseni oli: *millaisia sisältöjä transsukupuolisten lasten ja nuorten sosiaalista tukea perhe-, läheis- ja vertaissuhteissa käsittelevissä tutkimuksissa tulee näkyviin?* Merkittävää translapsille ja -nuorille sosiaalisen tuen näkökulmasta oli ihmissuhteiden laatu: läheisten käytös, reaktiot ja suhtautuminen. Tämä vaikutti heidän kokemuksiinsa sosiaalisesta tuesta, sen puutteesta, hyväksynnästä ja torjunnasta. Kokemuksilla on seurauksia lasten ja nuorten hyvinvoinnille.

Translasten ja -nuorten sosiaalisen tuen kokemuksia käsittelevät tutkimukset olivat sisällöltään moninaisia. Johnsonin ym. (2020) kategorisointi kiteytti aineiston analyysia, mutta artikkeleissa ilmeni laaja kirjo perheen, läheisten ja vertaisten eri tavoin ilmaisemaa tukea, sen puutetta, hyväksyntää, torjuntaa sekä vaihtelevaa ja ristiriitaista käytöstä. Analyysissani oli keskeistä pyrkiä muodostamaan ja nimeämään kategoriat aineiston vivahteita kuvaavalla tavalla. On kuitenkin kiinnostavaa, miten paljon yhtäläisyyksiä ja samansuuntaisia teemoja artikkeleista ilmeni ja miten sujuvasti artikkelien sisällöt mukautuivat kategorioihin.

Sosiaalisesti tueksi nimesin emotionaalisen tukemisen, transidentiteetin tukemisen ja resurssien mahdollistamisen. Tuen puutteen muotoina näin mitätöinnin, väkivaltaisuuden ja resurssien kieltämisen. Välinpitämättömyys ja vaihteleva suhtautuminen muodostivat ristiriitaisen käytöksen alakategoriat. Tutkielmani toi näkyviin, miten moninaisia seurauksia lasten ja nuorten kokemuksissa tuella ja sen puutteella on psyykkiselle hyvinvoinnille ja ihmissuhteille. Jaoin seuraukset transidentiteetin mukaisen elämisen ja mielenterveyden tilan kategorioihin. Käsitin myös seuraukset ihmissuhteille kahden kategorian kautta: vahvistuvat suhteet ja muuttuvat suhteet.

Artikkeleissa translapset -ja nuoret kuvailivat empatiaa, rohkaisua, keskustelemista, kokemusten jakamista ja fyysisiä kiintymyksenosoituksia. Identiteetin tukeminen ja halutun nimen ja pronomiinien käyttö koettiin merkittäväksi. Lasten ja nuorten saama tuki oli myös taloudellista avustamista perustarpeissa ja ostoksissa, auttamista terveyspalveluiden piiriin, transsukupuolisuuteen liittyvän tiedon hankintaa ja jakamista sekä asianajoa dokumenttimuutosten ja lasten ja nuorten puolustamisen näkökulmasta. Tuen puutteeksi koettiin identiteetin mitätöinti tai sivuuttaminen sekä väärän nimen ja pronomiinien käyttö.

Lasten ja nuorten kokemuksissa esiintyi kuitenkin myös kuvauksia henkisestä ja fyysisestä väkivallasta sekä erilaisten resurssien kieltämisestä, joka ilmeni esimerkiksi hormonihoitojen ja kirurgisten toimenpiteiden estämisenä ja nuoren kotoa häätämisenä. Ristiriitaista käytöstä edustivat lasten ja nuorten kuvaukset läheisten välinpitämättömyydestä, lapsen tai nuoren välttelemisestä, puhumattomuudesta ja etäännyvistä, vaikeista ihmissuhteista. Artikkeleissa oli kuvauksia perheen, läheisten ja vertaisten vaihtelevasta ja epäjohdonmukaisesta käytöksestä, mikä saattoi ilmetä osittaisena tukena tai ajan myötä tapahtuvana asennemuutoksena, jonka jälkeen läheinen yleensä suhtautui lapseen tai nuoreen myönteisemmin.

Translasten ja -nuorten sosiaalista tukea käsittelevissä artikkeleissa tutkittiin myös tuen ja sen puutteen seurauksia ja yhteyksiä psyykkiseen hyvinvointiin ja ihmissuhteiden laatuun. Yhtäältä tuen todettiin olevan yhteydessä identiteetin hyväksyntään: tuettu lapsi tai nuori eli identiteettinsä mukaisesti ja tukea antavat läheiset hyväksyivät hänen identiteettinsä. Toisaalta lapset ja nuoret luopuivat identiteettinsä ilmaisusta tai piilottivat identiteettinsä perheenjäsentensä vuoksi.

Perheen, läheisten ja vertaisten suhtautuminen oli monin tavoin yhteydessä lasten ja nuorten mielenterveyteen. Hyvät suhteet vanhempiin, sisaruksiin, kumppaneihin ja vertaisiin tukivat hyvinvointia ja mielenterveyttä yleisesti. Torjuva suhtautuminen lisäsi lasten ja nuorten kielteisiä tunteita. Perheen tuen ja sen puutteen todettiin olevan yhteydessä masennukseen ja ahdistukseen. Vanhempien ja sisarusten tuki vähensi lasten ja nuorten itsetuhoista ajattelua ja käyttäytymistä. Translasten ja -nuorten suhteet läheisiin voivat säilyä, lähentyä ja vahvistua tai hajota. Yhtäältä tukea välittävässä suhteissa korostuivat osapuolten läheisyys ja tuen merkitys hyvinvoinnille. Toisaalta lapset ja nuoret ottivat etäisyyttä perheeseensä, hakeutuivat tukea antavien sukulaisten, ystävien tai vertaisten pariin ja rakensivat tukiverkostoa itselleen.

Monissa tapauksissa suhteet perheeseen ja sukulaisiin katkesivat, kun nuoret muuttivat pois kotoa tai perheenjäsenet etäännyivät muuten toisistaan. Tällöin läheis- ja vertaissuhteiden merkitys turvaverkkona korostui. Lapset ja nuoret kääntyivät niiden puoleen, joiden tukeen he luottivat. He olivat myös valmiita olemaan itse oman elämänsä turvaverkkona. Jos sosiaalinen verkosto ei ole laaja tai se pettää nuoren, hän voi jäädä yksin. Vähemmistöstressi ja muut sukupuolivähemmistön edustajan asemaan liittyvät tekijät voivat vaikeuttaa uusien, luottamuksellisten suhteiden solmimista tai yksin selviytymistä.

On tärkeä ottaa huomioon, että tuki ja sen puute eivät poissulje toisiaan tai anna tyhjentävää kuvaa lapsen ja hänen läheisensä välisestä suhteesta. Ihmissuhteet rakentuvat vuorovaikutuksessa, johon tarvitaan vähintään kaksi osapuolta. Pelkkä tuen tai sen puutteen käsite ei riitä kuvaamaan läheisessä ihmissuhteessa tapahtuvaa kanssakäymistä. Tässä tutkielmassa perheen, läheisten ja vertaisten suhtautuminen lasten ja nuorten näkökulmasta on kategorisoitu kolmeen analyysin ja tulosten esittämisen yksinkertaistamiseksi. Kategoriat ovat yksi tapa tarkastella sitä, millaista kohtelua translapsi tai -nuori läheisiltään saa. Arjessa kategoriarajoja kuitenkin ylitetään, ja ne häilyvät ja haalistuvat.

Tulosten perusteella voidaan todeta, miten moninaisia myönteisiä vaikutuksia tuella on translasten ja -nuorten näkökulmasta. Transidentiteetti on merkittävä osa minuutta, ja perheeltä, läheisiltä ja vertaisilta tukea saava lapsi tai nuori voi ilmaista ja toteuttaa sukupuoltaan omannäköisellään tavalla. Kiintymyksen- ja rakkaudenosoitukset, mietityttävistä asioista ja ongelmista puhuminen ja kuulluksi tuleminen ovat tärkeitä hyvinvointia tukevia arjen elementtejä. Nuori saa itsenäistyä omaan tahtiin ja luottaa materiaaliseen turvaan. Tuki ei poista mahdollisia mielenterveyden ongelmia, mutta läheiset ihmiset voivat auttaa jaksamaan myös vaikeina aikoina. Rinnalla kulkeminen on merkittävää.

Tässä tutkielmassa on tarkasteltu translasten ja -nuorten näkökulmaa, mutta transsukupuolisuus vaikuttaa koko perheeseen ja transihmisen läheisiin. Oman lapsen tai läheisen ympäröivän yhteiskunnan normeista poikkeava sukupuoli-identiteetti voidaan etenkin alussa kokea eräänlaisena kriisinä. Perhe, läheiset ja vertaiset ovat usein tavalla tai toisella läsnä ja osallisena transihmisen sosiaalisessa ja lääketieteellisessä siirtymässä. Esimerkiksi Horton (2022) sekä Wagner ja Armstrong (2020) ovat tutkineet vanhempien moninaisia kokemuksia ja tunteita translapsensa siirtymästä. Translapsen tai -nuoren lisäksi hänen perheensä ja läheistensä kokonaisvaltainen tukeminen on tärkeää.

Tuloksia voidaan tarkastella suuntaa antavana informaationa ja yhdenlaisena kuvauksena translasten ja -nuorten kokemuksista perhe-, läheis- ja vertaissuhteista. Tuloksista on hyötyä sekä translasten ja -nuorten perheille että heidän perheidensä ja läheistensä kanssa työskenteleville sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, koulutusalan henkilöstölle, seurakunnille, sateenkaarijärjestöille ja nuorisotoimelle. Ammattilaiset ja muut toimijat voivat välittää tietoa sukupuolen moninaisuudesta, auttaa vanhempia ymmärtämään transsukupuolista lastaan ja tukea lapsen tarpeita vastaavaa vanhemmuutta.

Translasten ja -nuorten kokemusten tarkastelun pohjalta tuli esiin, että nämä lapset ja nuoret tarvitsevat tietoa sukupuolikokemuksestaan ja haluavat välittää sitä vanhemmilleen ja muille läheisilleen. Usein läheiset myös hakevat tietoa oma-aloitteisesti tukeakseen transihmistä. Tällaisissa tilanteissa hyötyä on paitsi selkeistä ja informatiivisista verkkosivuista myös erityisesti palveluista, joissa transihmiset ja heidän perheensä osataan kohdata asiantuntevasti ja kunnioittavasti. On tärkeää tuottaa informaatiota ja palveluita kaikenikäisille transihmisille, sillä transsukupuolisuus voi ilmetä jo varhain lapsuusiällä. Erityisesti mielenterveyspalveluiden on tärkeää olla saavutettavissa matalalla kynnyksellä. Sosiaalisen tuen psyykkistä hyvinvointia edistävä

merkitys todetaan monessa yhteydessä, mutta niin todetaan myös tuen puutteen yhteys huonompaan mielenterveyden tilaan. Keskeistä on kuunnella translapsia ja -nuoria oman elämänsä asiantuntijoina, kohdata heidät arvostavasti ja suhtautua heihin kunnioittavasti. Transyhteisöjen ja vertaistoiminnan tukeminen tarjoaa transihmisille mahdollisuuden tulla osaksi turvallista ja hyväksyvää yhteisöä.

LÄHTEET

*Tähdellä merkityt lähteet ovat tutkimusartikkeleita.

Aarnio, Kia & Kallinen, Kati & Kylmä, Jari & Solantaus, Tytti & Rotkirch, Anna (2017) Sateenkaariperheiden lasten ja nuorten hyvinvointi ja kokemukset. Helsinki: Väestöliitto.

Aarnio, Kia & Lahti, Annukka & Kerppola, Jenni & Moring, Anna (2020) Johdanto: Moninaisia perheitä ja läheisiä sateenkaaren alla. Teoksessa Lahti, Annukka & Aarnio, Kia & Moring, Anna & Kerppola, Jenni (toim.) Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla. Helsinki: Gaudeamus, 7–23.

Alanko, Katarina & Kaljunen, Olavi (2014) Mitä kuuluu sateenkaarinuorille Suomessa? Helsinki: Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto: Seta.

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/sateenkaarinuori.pdf> Viitattu: 7.11.2021.

*Alanko, Katarina & Lund, Heidi (2020) Transgender Youth and Social Support: A Survey Study on the Effects of Good Relationships on Well-being and Mental Health. *Young* 28(2), 199–216.

*Andrzejewski, Jack & Pampati, Sanjana & Steiner, Riley J. & Boyce, Lorin & Johns, Michelle M. (2021) Perspectives of Transgender Youth on Parental Support: Qualitative Findings From the Resilience and Transgender Youth Study. *Health education & behavior* 48(1), 74–81.

Arnett, Jeffrey J. (2000) Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *The American psychologist* 55(5), 469–480.

Bull, Brooke & D'Arrigo-Patrick, Justine (2018) Parent experiences of a child's social transition: Moving beyond the loss narrative. *Journal of feminist family therapy* 30(3), 170–190.

Cassel, John (1976) The contribution of the social environment to host resistance. *American journal of epidemiology* 104(2), 107–123.

*Catalpa, Jory M. & McGuire, Jenifer K. (2018) Family Boundary Ambiguity Among Transgender Youth. *Family Relations* 67(1), 88–103.

Cobb, Sidney (1976) Social support as a moderator of life stress. *Psychosomatic medicine* 38(5), 300–314.

Goldsmith, Daena J. (2004) *Communicating Social Support*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gottlieb, Benjamin H. & Bergen, Anne E. (2010) Social support concepts and measures. *Journal of psychosomatic research* 69(5), 511–520.

*Grossman, Arnold H. & Park, Jung Yeon & Frank, John A. & Russell, Stephen T. (2021) Parental Responses to Transgender and Gender Nonconforming Youth: Associations with Parent Support, Parental Abuse, and Youths' Psychological Adjustment. *Journal of homosexuality* 68(8), 1260–1277.

*Hale, Arthur E. & Chertow, Solana Y. & Weng, Yingjie & Tabuenca, Andrea & Aye, Tandy (2021) Perceptions of Support Among Transgender and Gender-Expansive Adolescents and Their Parents. *Journal of adolescent health* 68(6), 1075–1081.

Heaney, Catherine A. & Israel, Barbara A. (2008) Social networks and social support. *Teoksessa Glanz, Karen & Rimer, Barbara K. & Viswanath, K. (toim.) Health behavior and health education: Theory, research and practice*. San Francisco Calif.: Jossey-Bass, 189–210.

Horton, Cal (2022) "I never wanted her to feel shame": parent reflections on supporting a transgender child. *Journal of LGBT youth*, 1–17. DOI: 10.1080/19361653.2022.203479.

House, James S. (1981) *Work stress and social support*. Addison-Wesley: Reading, MA.

House, James S. (1987) Social Support and Social Structure. *Sociological forum* (Randolph, N. J.) 2(1), 135–146.

House, James S. & Umberson, D. & Landis, K. R. (1988) Structures and Processes of Social Support. *Annual review of sociology* 14(1), 293–318.

Johns, Michelle M. & Zamantakis, Alithia & Andrzejewski, Jack & Boyce, Lorin & Rasberry, Catherine N. & Jayne, Paula E. (2021) Minority Stress, Coping, and Transgender Youth in Schools – Results from the Resilience and Transgender Youth Study. *The journal of school health* 91(11), 883–893.

*Jonhson, Kelly C. & LeBlanc, Allen J. & Sterzing, Paul R. & Deardorff, Julianna & Antin, Tamar & Bockting, Walter O. (2020) Trans Adolescents' Perceptions and Experiences of Their Parents' Supportive and Rejecting Behaviors. *Journal of counseling psychology* 67(2), 156–170.

Jokinen, Kimmo & Mikats, Jana (2018) Lähisuhteet lasten arjessa. Teoksessa Eerola, Petteri & Pirskanen, Henna (toim.) Perhe ja tunteet. Helsinki: Gaudeamus, 49–65.

Juvonen, Tuula & Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija (2010) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.

Kallio, Tomi J. (2006) Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana. Hallinnon tutkimus 25(2), 18–28.

*Koken, Juline A. & Bimbi, David S. & Parsons, Jeffrey T. (2009) Experiences of Familial Acceptance-Rejection Among Transwomen of Color. Journal of family psychology 23(6), 853–860.

Kuosmanen, Paula & Jämsä, Juha (2007) Suomalaiset sateenkaariperheet sosiaali- ja terveyspalveluissa ja koulussa. Helsinki: Työministeriö.

Kärjä, Anu-Maija (2021) Näen sinut: opas lapsen sukupuolen moninaisuuteen.

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986).

Laki transseksuaalin sukupuolen vahvistamisesta (563/2002).

Malpas, Jean (2011) Between Pink and Blue: A Multi-Dimensional Family Approach to Gender Nonconforming Children and their Families. Family process 50(4), 453–470.

Meyer, Ilan H. (1995) Minority stress and mental health in gay men. Journal of health and social behavior 36(1), 38–56.

National Survey on LGBTQ Youth Mental Health (2021) West Hollywood, California: The Trevor Project. <https://www.thetrevorproject.org/survey-2021/> Viitattu 16.11.2021.

*Pariseau, Emily M. & Chevalier, Lydia & Long, Kristin A. & Clapham, Rebekah & Edwards-Leeper, Laura & Tishelman, Amy C. & Schurman, Jennifer Verrill & Chen, Diane & Stancing, Terry (2019) The Relationship Between Family Acceptance-Rejection and Transgender Youth Psychosocial Functioning. Clinical practice in pediatric psychology 7(3), 267–277.

Ristkari, Maiju & Suni, Niina (2018) Sukupuolena ihminen: tietokirja transsukupuolisuudesta ja sukupuolen moninaisuudesta. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Rohner, Ronald P. (2004) The Parental “Acceptance–Rejection Syndrome”: Universal Correlates of Perceived Rejection. American Psychologist 59(8), 830–840.

Salminen, Ari (2011) Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasa: Vaasan yliopiston julkaisuja. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-349-3> Viitattu 8.1.2022.

*Selkie, Ellen & Adkins, Victoria & Masters, Ellie & Bajpai, Anita & Shumer, Daniel (2020) Transgender Adolescents' Uses of Social Media for Social Support. *Journal of adolescent health* 66(3), 275–280.

Shields, John P. & Cohen, Rebekah & Glassman, Jill R. & Whitaker, Kelly & Franks, Heather & Bertolini, Ilsa (2013) Estimating Population Size and Demographic Characteristics of Lesbian, Gay, Bisexual, and Transgender Youth in Middle School. *Journal of adolescent health* 52(2), 248–250.

Sigelman, Carol K. & Rider, Elizabeth A. (2018) *Life-span human development*. Australia: Cengage Learning.

Simons, Lisa & Schrage, Sheree M. & Clark, Leslie F. & Belzer, Marvin & Olson, Johanna (2013) Parental Support and Mental Health Among Transgender Adolescents. *Journal of adolescent health* 53(6), 791–793.

Stryker, Susan & Whittle, Stephen (2006) *The Transgender Studies Reader*. London: Routledge.

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus (Seta ry) Sukupuolen moninaisuuden sanasto. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/> Viitattu 4.2.2022.

Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus (Seta ry) Transsukupuolisuus. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sukupuolen-moninaisuus/transsukupuolisuus/> Viitattu: 9.11.2021.

Suomen perustuslaki (731/1999).

Taavetti, Riikka (2015) ”Olis siistiä, jos ei tarttis määritellä...”: kuriton ja tavallinen sateenkaarinuoruus. Helsinki: Nuorisotutkimusseura: Nuorisotutkimusverkosto: Seta. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/hyvinvoiva_sateenkaarinuori.pdf Viitattu: 7.11.2021.

Taavetti, Riikka & Alanko, Katarina & Hästbacka, Noora & Lehtonen, Jukka & Palojärvi, Inka (2020) Sateenkaareva nuoruus ja merkitykselliset ihmissuhteet. Teoksessa Lahti, Annukka & Aarnio, Kia &

Moring, Anna & Kerppola, Jenni (toim.) Perhe- ja läheissuhteet sateenkaaren alla. Helsinki: Gaudeamus, 25–39.

Torraco, Richard J. (2005) Writing Integrative Literature Reviews: Guidelines and Examples. Human resource development review 4(3), 356–367.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje (2019) Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf Viitattu: 18.1.2022.

Valojää, Ave (2021) Tutkimuskatsaus Transnuoret ja itsemurha. Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus. Setä. <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/wp-content/uploads/2021/06/Transnuoret-ja-itsemurha-tutkimuskatsaus-2021.pdf> Viitattu: 17.12.2021.

Vilka, Hanna (2010) Sukupuolen ja seksuaalisuuden kohtaaminen. PS-kustannus.

Wagner, Linda D. & Armstrong, Elizabeth (2020) Families in Transition: The Lived Experience of Parenting a Transgender Child. Journal of family nursing 26(4), 337–345.

*Weinhardt, Lance S. & Xie Hui & Wesp, Linda M. & Murray, Jennifer R. & Apchemengich, Immaculate & Kioko, David & Weinhardt, Caleb B. & Cook-Daniels, Loree (2019) The Role of Family, Friend, and Significant Other Support in Well-Being Among Transgender and Non-Binary Youth. Journal of GLBT family studies 15(4), 311–325.

Yadegarfar, Mohammadrasool & Meinhold-Bergmann, Mallika E. & Ho, Robert (2014) Family Rejection, Social Isolation, and Loneliness as Predictors of Negative Health Outcomes (Depression, Suicidal Ideation, and Sexual Risk Behavior) Among Thai Male-to-Female Transgender Adolescents. Journal of LGBT youth 11(4), 347–363.

LIITE 1. TUTKIMUSARTIKKELIT

Alanko, Katarina & Lund, Heidi (2020) Transgender Youth and Social Support: A Survey Study on the Effects of Good Relationships on Well-being and Mental Health. *Young* 28(2), 199–216.

Andrzejewski, Jack & Pampati, Sanjana & Steiner, Riley J. & Boyce, Lorin & Johns, Michelle M. (2021) Perspectives of Transgender Youth on Parental Support: Qualitative Findings From the Resilience and Transgender Youth Study. *Health education & behavior* 48(1), 74–81.

Catalpa, Jory M. & McGuire, Jenifer K. (2018) Family Boundary Ambiguity Among Transgender Youth. *Family Relations* 67(1), 88–103.

Grossman, Arnold H. & Park, Jung Yeon & Frank, John A. & Russell, Stephen T. (2021) Parental Responses to Transgender and Gender Nonconforming Youth: Associations with Parent Support, Parental Abuse, and Youths' Psychological Adjustment. *Journal of homosexuality* 68(8), 1260–1277.

Hale, Arthur E. & Chertow, Solana Y. & Weng, Yingjie & Tabuenca, Andrea & Aye, Tandy (2021) Perceptions of Support Among Transgender and Gender-Expansive Adolescents and Their Parents. *Journal of adolescent health* 68(6), 1075–1081.

Jonhson, Kelly C. & LeBlanc, Allen J. & Sterzing, Paul R. & Deardorff, Julianna & Antin, Tamar & Bockting, Walter O. (2020) Trans Adolescents' Perceptions and Experiences of Their Parents' Supportive and Rejecting Behaviors. *Journal of counseling psychology* 67(2), 156–170.

Koken, Juline A. & Bimbi, David S. & Parsons, Jeffrey T. (2009) Experiences of Familial Acceptance-Rejection Among Transwomen of Color. *Journal of family psychology* 23(6), 853–860.

Pariseau, Emily M. & Chevalier, Lydia & Long, Kristin A. & Clapham, Rebekah & Edwards-Leeper, Laura & Tishelman, Amy C. & Schurman, Jennifer Verrill & Chen, Diane & Stancing, Terry (2019) The Relationship Between Family Acceptance-Rejection and Transgender Youth Psychosocial Functioning. *Clinical practice in pediatric psychology* 7(3), 267–277.

Selkie, Ellen & Adkins, Victoria & Masters, Ellie & Bajpai, Anita & Shumer, Daniel (2020) Transgender Adolescents' Uses of Social Media for Social Support. *Journal of adolescent health* 66(3), 275–280.

Weinhardt, Lance S. & Xie Hui & Wesp, Linda M. & Murray, Jennifer R. & Apchemengich, Immaculate & Kioko, David & Weinhardt, Caleb B. & Cook-Daniels, Loree (2019) The Role of Family, Friend, and Significant Other Support in Well-Being Among Transgender and Non-Binary Youth. *Journal of GLBT family studies* 15(4), 311–325.